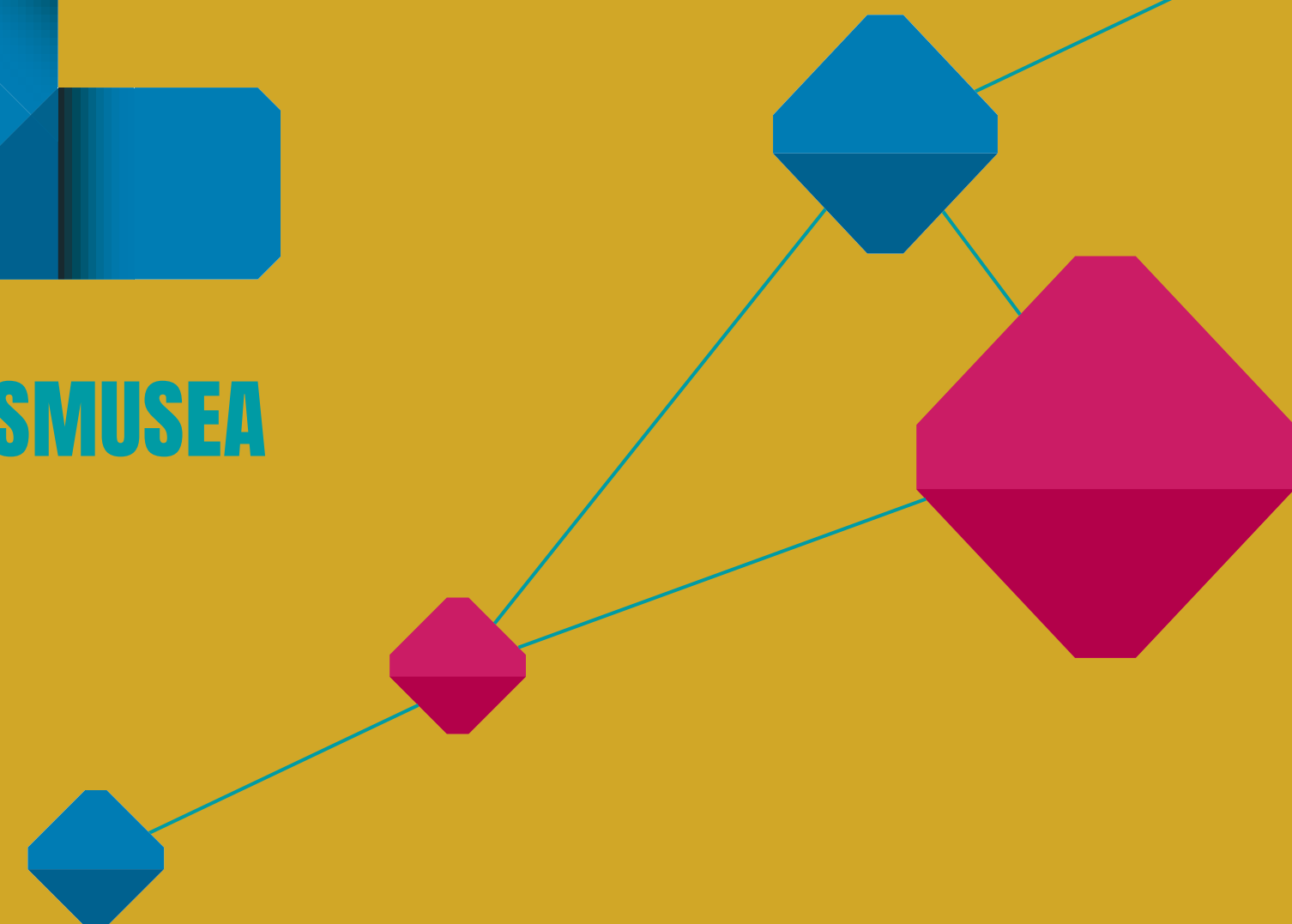
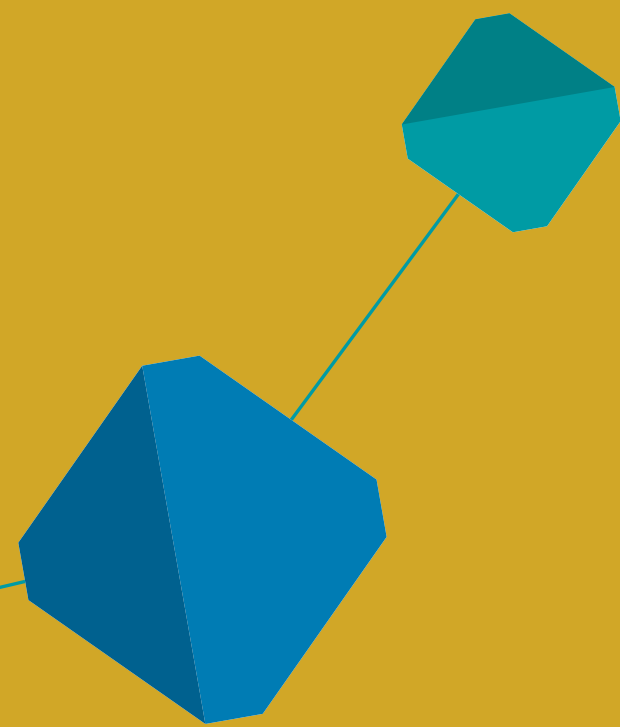

VSC JAARVERSLAG 2020

Een bewogen jaar... Veerkrachtig verder!

**VERENIGING VAN WETENSCHAPSMUSEA
EN SCIENCE CENTERS**

INHOUD

VOORWOORD	3
WETENSCHAPSMUSEA EN SCIENCE CENTERS	
Sluiting musea	5
Financiële gevolgen	5
Veerkrachtig verder!	11
Samenwerking tussen VSC-leden	17
VERENIGING	
VSC-lidmaatschap	20
VSC bestuursverslag	22
Organisatie	23
SLOTWOORD EN VOORUITBLIK	33
COLOFON	34
BIJLAGEN	35

VOORWOORD

03

Met een gemengd gevoel kijken wij terug op het jaar 2020. Nog nooit eerder hadden onze VSC-leden het zo moeilijk. Tegelijkertijd werd duidelijk hoe groot de invloed van wetenschap op ons dagelijks leven is. Onderzoeken, analyses, communicatie, maatregelen, aanscherpingen, mondkapjes en vaccins: dagelijks stonden de media bol van de wetenschappelijk inzichten en adviezen.

Hoe langer de pandemie duurde, des te duidelijker werd het maatschappelijke belang van de VSC-leden en hun ongeëvenaarde rol in het tonen van de invloed van wetenschap, techniek en natuur op onze samenleving en cultuur. De ironie werd volop zichtbaar bij het langdurige uitstel van de - ruim voor corona voorbereide - tentoonstelling 'Besmet!' in Rijksmuseum Boerhaave over epidemische ziekten door de eeuwen heen. Terwijl de wetenschap druk bezig was met de oplossing voor de pandemie, werd het maatschappelijk onbegrip en daarmee de druk op de acceptatie voelbaar.

Tegelijkertijd bleven de deuren van onze leden gesloten en kostte het veel kunst en vliegwerk om financieel het hoofd boven water te houden. Dit laatste lukte

vooral dankzij onmisbare steunmaatregelen vanuit de overheid en de coulance en extra middelen van private fondsen.

Door de corona-omstandigheden liepen helaas diverse van onze VSC-projecten averij op. Het samenwerkingsproject met NWO, 'Expeditie Next on tour', waarin Nederlanders ervaren hoe dichtbij wetenschap is voor ons allemaal, werd afgelast. Ook onze projecten rond diversiteit & inclusie en de leerecosystemen moesten noodgedwongen digitaal verder en liepen daarbij vertraging op.

Positieve bijvangst is wel dat onze nieuwe wekelijkse digitale bijeenkomsten, waarbij informatie werd uitgewisseld en experts werden ingevlogen, in belangrijke mate bijdroegen aan een gevoel van verbondenheid.

Deze bijeenkomsten werden zeer gewaardeerd en druk bezocht, waardoor een groter aantal medewerkers van onze leden direct in aanraking kwam met 'hun' vereniging en men elkaar op diverse vakgebieden beter leerde kennen. De VSC kon ook individuele leden met raad en daad terzijde staan. Wij leverden verder een bijdrage bij de toepassing van de steunmaatregelen door het intensiveren van de landelijke en lokale lobby en het attenderen van de VSC-leden op nieuwe initiatieven zoals het Kickstart Cultuurfonds.

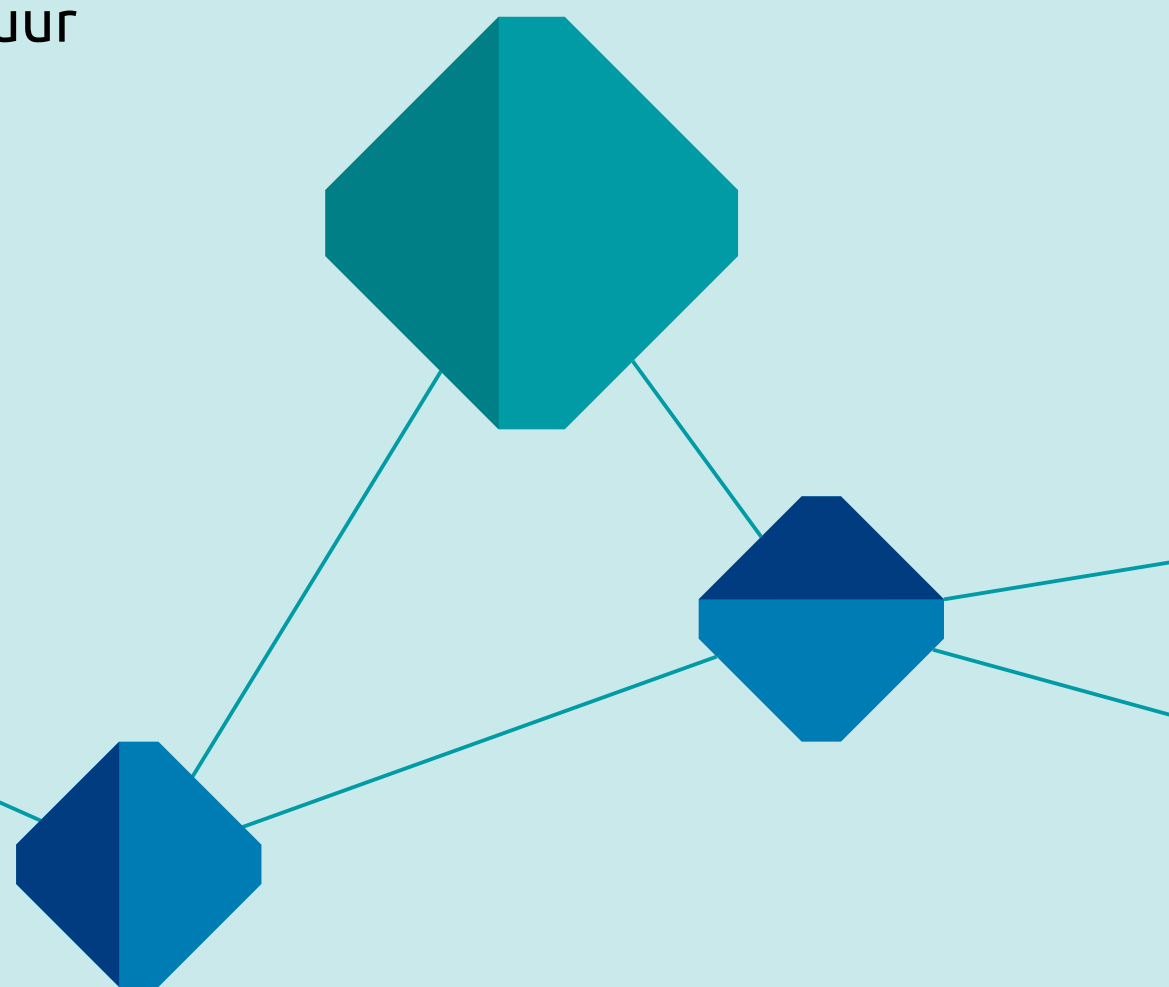
De wetenschapsmusea en science centers staan met een been in de wetenschap, techniek en natuur en met het andere in onze samenleving en cultuur. De VSC is zich, mede door de ervaringen van het jaar 2020, nog bewuster van het cruciale belang van het begrip van en

de kennis over de invloed van wetenschap, techniek en natuur op het leven van alle Nederlanders. VSC-leden tonen verbanden en leren ons begrijpen wat er allemaal om ons heen gebeurt en welke invloed dit op ons leven heeft. Wetenschappelijke geletterdheid leidt dan ook tot beter onderbouwde keuzes en vormt zaigoed voor het talent van de toekomst.

Samen bouwen wij gepassioneerd verder aan een samenleving waarin begrip en kennis over wetenschap, techniek en natuur bereikbaar zijn voor alle Nederlanders, omdat die er voor iedereen toe doet. Met gepaste trots presenteren wij daarom ons jaarverslag 2020.

Wimar Jaeger,
voorzitter VSC-bestuur

Koning Willem-Alexander opent 'Besmet' in Rijksmuseum Boerhaave Foto: Fred Ernst

WETENSCHAPSMUSEA EN SCIENCE CENTERS

2020: jaar van tegenslag, verbondenheid en veerkracht

Sluiting musea

Vanaf maart 2020 sloten de wetenschapsmusea en science centers drie keer verplicht hun deuren, in totaal een periode van wel vier maanden, sommigen zelfs langer. Zo waren er verbouwingsplannen précorona, anderen waren genoodzaakt aanpassingen te doen vanwege het coronaprotocol - een eis voor heropening na de eerste sluitingsperiode van 13 maart tot 1 juni. Een enkeling lukte het helemaal niet om aan het museumprotocol te voldoen en bleef het hele verdere jaar 2020 gesloten. Universiteitsmusea bleven als deel van de universiteiten langer dicht, anderen gingen later of deels open, omdat zij met vrijwilligers werken waarvan een aanzienlijk deel tot de kwetsbare risicogroepen behoorde.

Financiële gevolgen

De verplichte sluiting in combinatie met het sterk verminderde bezoek tijdens de zomer en herfst hebben enorme gevolgen gehad voor de financiële situatie van onze leden. De wetenschapsmusea en science centers hebben een ondernemende karakter en worden vaak geprezen vanwege de hoge percentages eigen inkom-

Universiteitsmuseum Utrecht Foto: Dick Boetekees

Wegens verbouwing gesloten

Universiteitsmuseum Utrecht sloot in april de deuren in verband met de bouw van een gloednieuw wetenschapsmuseum: een onderzoeksmuseum waar bezoekers, met name families, (inter)actief kennismaken met de vruchten van wetenschappelijk onderzoek.

Beeld en Geluid bleef na de eerste sluiting dicht, in de aanloop naar een volledig nieuw en interactief mediamuseum. Van begin september tot eind oktober 2020 was het museum enkele dagen open om bezoekers de kans te geven afscheid te nemen van de oude opzet.

De Werkplaats van NEMO Foto: DigiDaan

sten in vergelijking tot de rest van culturele sector. Juist daarom trof corona onze sector bijzonder hard. Niet alleen door verminderde entreegelden en afgeleide inkomsten zoals in de horeca en museumwinkel, maar ook omdat schoolbezoeken sterk terugliepen en de evenementen, educatie-activiteiten en zaalverhuur stil vielen.

De bezoekersaantallen lagen gemiddeld toch nog net iets onder de helft van de cijfers uit 2019, waar we in een normale situatie een stijging hadden verwacht. Ter vergelijking, we zitten nu weer op het niveau van 2011/2012. De meeste musea schatten op zijn vroegst eind 2022 en uiterlijk 2024 weer op de bezoekersaantallen uit 2019 uit te komen (5,6 miljoen). Vooral het weer op gang komen van de schoolbezoeken, groepen en zakelijke verhuur speelt hierin een belangrijke rol.

Navraag leert dat de VSC-leden zeer uiteenlopende operationele resultaten laten zien. Van enkele miljoenen verlies tot een paar miljoen in de plus vanwege uitgebreide noodsteun. Een aantal instellingen, met name rijksmusea, sluit het jaar daardoor af met een positief resultaat. Dit zegt echter niet alles. Er zijn ook reorganisaties geweest en ontslagen gevallen, soms staan er langlopende schulden op de balans en zijn er uitgestelde kosten zoals huur of noodsteun die later nog moet worden terugbetaald. Duidelijk is wel: zon-

der deze steunmaatregelen was het grootste deel van onze sector verdwenen.

Steunmaatregelen

De VSC-leden maakten dankbaar gebruik van de steunmaatregelen. Zowel landelijke regelingen als de Noodmaatregel Overbrugging voor Werkbehoud (NOW) en Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS), als de sector gebonden regelingen zoals de compensatieregeling via het Mondriaan Fonds, als lokale regelingen via provincie en gemeente werden aangesproken. Ook het private Kickstart Cultuurfonds leverde een belangrijke bijdrage aan de aanpassing van de gebouwen en tentoonstellingen aan de coronasituatie bij vele VSC-leden.

De VSC wees de leden op bestaande regelingen en aanvraagmomenten en organiseerde online kennisdelingsbijeenkomsten en uitwisseling over het aanvragen van deze steunmaatregelen. Zo deelden succesvolle aanvragers bij het Kickstart Cultuurfonds hun aanpak met VSC-leden die mogelijk ook een aanvraag wilden doen en organiseerden we een informatiebijeenkomst met Cultuur + Ondernemen over de Cultuur Vermogen Lening. Ook voorzagen we de Taskforce Culturele en Creatieve Sector via Kunsten '92 van informatie en voorbeelden om de lobbywerkzaamheden te versterken.

Spoorwegmuseum Utrecht

Vanuit gemeenten werd er zeer wisselend op de noden gereageerd. Vele gemeenten gaven huurkijtschelding en anderen verleenden uitstel. De Rijksoverheid voorzag op gemeentelijk niveau in (cultuur)gelden om lokale instellingen en de culturele infrastructuur te ondersteunen. Het werd niet altijd duidelijk hoe deze gelden vervolgens verdeeld werden of hoe men daar aan-

spraak op kon maken. De VSC verspreidde in november 2020 een conceptbrief die de leden konden gebruiken om bij hun gemeente om steun vanuit deze gelden te vragen. In sommige gevallen, zoals in het geval van Natuurmuseum Tilburg, heeft de gemeente besloten geen extra noodsteun toe te kennen. Naast de steunmaatregelen vonden sommige weten-

schapsmusea en science centers financiële steun bij particulieren, kleine fondsen en zakelijke relaties. Bijvoorbeeld door crowdfunding te starten of een donatieknop op de website.

Creatief additioneel inkomen

NEMO ontwikkelde een online demo om tijdens lange online vergaderingen in te zetten: de NEMO challenge en de NEMO giftbox. Ontdekstation013 ontwikkelde DIY techniekpakketjes om naar kinderen en jongeren thuis te versturen en De Museumfabriek en Continuum Discovery Centre (nu Discovery Museum) verkochten doe-het-zelf-pakketjes via de website.

Impact op personeel

Het aantal mensen dat in dienst was bij de VSC-leden loopt sterk uiteen. Tegenover de grootste instellingen, met meer dan 100 FTE, staan leden met minder dan 5 FTE. 19% van de instellingen geeft aan een deel van het

Discovery Museum Foto: Noud de Greef

vaste personeel te hebben moeten ontslaan in 2020. Nog eens 19% heeft ook uitzend- en oproepkrachten laten gaan en 32% geeft aan tijdelijke contracten niet te hebben verlengd waar ze dat anders (waarschijnlijk) wel hadden gedaan. Zowel NEMO als Continium (nu: Discovery Museum) voerden in 2020 een enorme reorganisatie door als gevolg van de corona-pandemie. Bij veel instellingen was sprake van een vacaturestop.

Voor het personeel dat bleef doorwerken voor de musea en science centers veranderde er heel veel. Zonder online werken was het werk stil komen te liggen. Interne communicatie vroeg extra aandacht in tijden

van onzekerheid en snelle veranderingen. Met het vele thuiswerken, ook met kinderen thuis, angst voor coronabesmettingen en onzekerheid over de toekomst, was het van groot belang om flexibel en behoedzaam te zijn. Management en HRM-afdelingen hebben zich volop ingezet voor collega's met thuiswerkvergoedingen en online activiteiten om hun personeel gezond, betrokken en in beeld te houden. Musea moesten zich keer op keer voegen naar het op dat moment geldende coronaprotocol.

Effect op werken met vrijwilligers

Vrijwilligers zijn van grote waarde voor veel wetenschapsmusea en science centers. Er waren in 2020 meer dan 2600 vrijwilligers bij onze leden actief. Hoewel deze groep voor een groot deel van het jaar thuis heeft moeten zitten, geven de meeste musea aan dat het desondanks is gelukt de vrijwilligers betrokken te houden. In 2019 waren 2700 vrijwilligers actief bij onze leden. De schade bleef beperkt dankzij extra inspanningen, onder meer door vrijwilligers persoonlijk te bellen, online bijeenkomsten te organiseren of hen een aardigheidje te sturen. Andere musea zochten vervangende werkzaamheden voor hun vrijwilligers. Zo liet het Zuiderzeemuseum vrijwilligers vanuit huis helpen met het digitaliseren van het Visserijregister. Ondanks het actief blijven betrekken van de vrijwilligers gedurende 2020, geven VSC-leden ook aan vrijwil-

ligers te zijn kwijtgeraakt: er bleef vaak weinig (interessant) vrijwilligerswerk over en vrijwilligers durfden soms niet terug te keren uit angst voor besmetting, zeker wanneer zij tot de risicogroep behoorden.

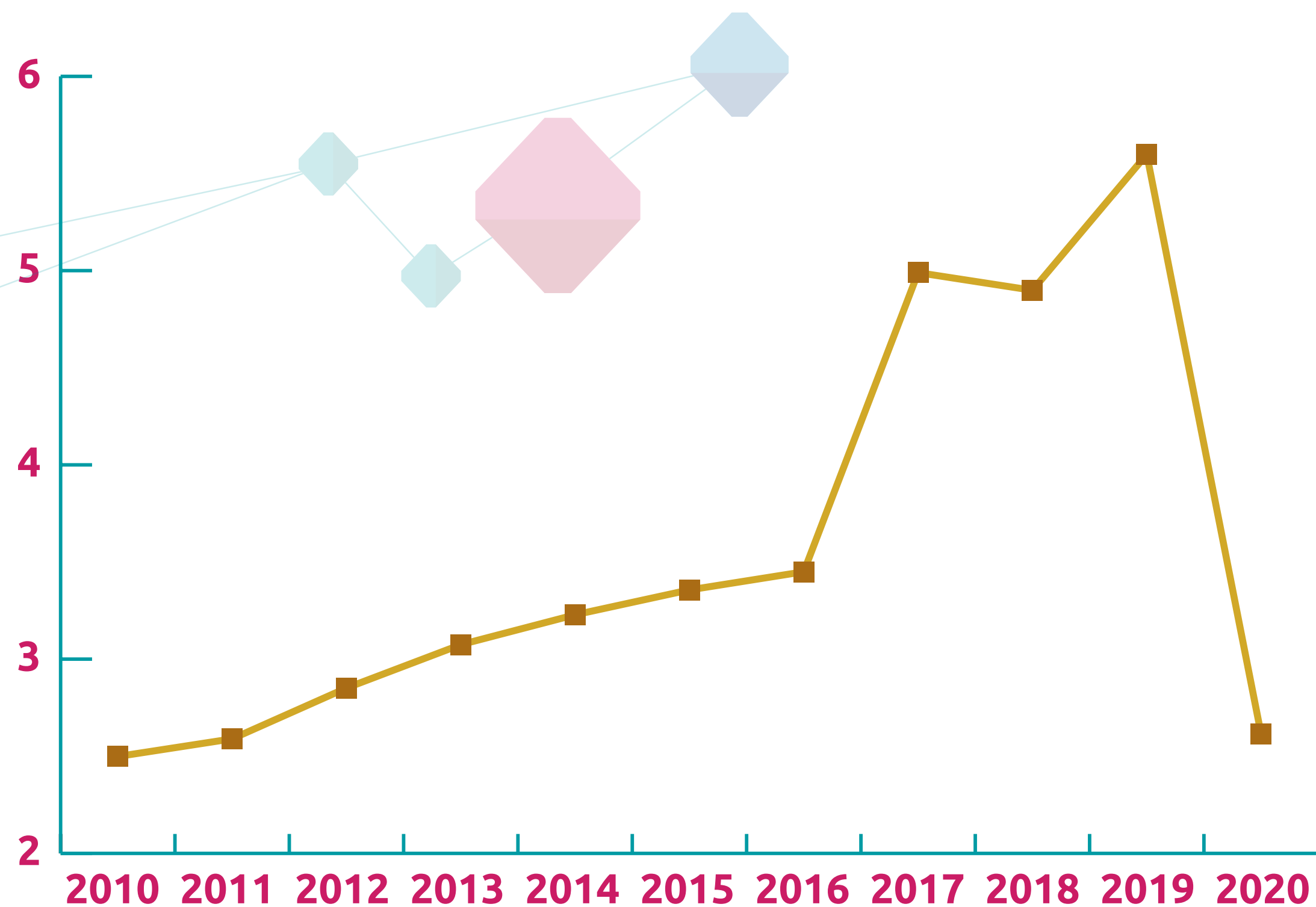
Medewerkers met 50 dienstjaren met pensioen in Artis

Artis Natura Magistra heeft afscheid moeten nemen van ongeveer 20 medewerkers, omdat de Amsterdamse dierentuin vanwege het coronavirus miljoenen euro's aan inkomsten misliep.

'De verliezen zijn helaas te groot om nog te dragen. Maar het is ronduit dramatisch om afscheid te nemen van mensen die zich met hart en ziel voor Artis hebben ingezet. Sommigen zijn hier op hun dertiende begonnen en hebben tientallen jaren bij ons gewerkt. Het zijn trieste tijden.' Aldus directeur Rembrandt Sutorius.

Totaal bezoekerscijfers VSC-leden

Forse afname bezoekersaantallen

In totaal ontvingen de VSC-leden in 2020 iets meer dan 2,6 miljoen bezoekers. Gezien de sluiting is dit een logische, flinke daling t.o.v. de stijgende lijn waar de sector de laatste jaren in zat. Ook toen de musea weer open mochten konden ze slechts een beperkt percentage van de gebruikelijke capaciteit benutten. Schoolbezoeken bleven uiteraard ook achter – vanwege de sluiting – maar ook tijdens openstelling bleken scholen duidelijk andere prioriteiten te hebben.

- ◇ 2010: **2.498.858** bezoeken
- ◇ 2011: **2.589.548** bezoeken
- ◇ 2012: **2.851.237** bezoeken
- ◇ 2013: **3.074.505** bezoeken
- ◇ 2014: **3.228.283** bezoeken
- ◇ 2015: **3.356.382** bezoeken
- ◇ 2016: **3.449.689** bezoeken
- ◇ 2017: **4.989.609** bezoeken
- ◇ 2018: **4.898.832** bezoeken
- ◇ 2019: **5.598.253** bezoeken
- ◇ 2020: **2.614.240** bezoeken

Veerkrachtig verder!

Ondanks de onzekerheden en sluiting lieten de VSC-leden zich niet uit het veld slaan. Nét geopende tentoonstellingen, die nog niemand had kunnen zien, werden verlengd. Andere activiteiten werden aangepast aan de actualiteit die ze soms - ironisch genoeg – alweer had ingehaald en groots geplande openingen werden zo goed als mogelijk online georganiseerd.

De coronaprotocolen van de Museumvereniging schreven voor dat bezoekers van musea in bepaalde periodes alleen via een online ticketing systeem een kaartje konden reserveren. Zonder deze inspanning was zelfs een beperkte heropening lastiger geweest, omdat telefonisch reserveren de enige optie was. Om verder een veilig bezoek te kunnen garanderen werd er uiteraard 1,5 meter afstand gehouden, desinfectiemiddelen neergezet, spatschermen geplaatst, tentoonstellingen aangepast, musea heringericht, in- en uitgangen omgegooid, bewegwijzering aangepast en adequate informatie verstrekt via de websites, social media, maar met name ook in en om de gebouwen.

Ingehaald door de actualiteit

Het Natuurhistorisch in Rotterdam verlangde de al lopende tentoonstelling 'Vaccineren Ja/Nee?' met een corona-update.

De reeds lang voorbereide tentoonstelling 'Besmet!' over epidemische ziekten door de eeuwen heen kon niet van start gaan. De tentoonstelling van Rijksmuseum Boerhaave werd compleet ingehaald door de actualiteit en het museum sloot de deuren vlak voordat de tentoonstelling zou openen. Dit gaf wel de mogelijkheid om 'Besmet!' een corona-update te geven. Koning Willem Alexander opende op 16 juni 2020 de aangepaste tentoonstelling. De ruimte bevatte nu ook een lege vitrine voor de ampul en injectiespuit van het eerste gezette vaccin in Nederland. Deze werd een jaar later aan het museum overhandigd door Jaap van Dissel.

Het Natuurhistorisch, bij de entree van de expositie

Aanbieden eerste coronavaccin door minister Hugo de Jonge aan Rijksmuseum Boerhaave Foto: Phil Nijhuis

Online aanbod voor thuis

VSC-leden toonden zich veerkrachtig en bedachten creatieve manieren om het publiek ook thuis nieuwsgierig te laten blijven, vragen te laten stellen en te laten onderzoeken, ontdekken en verwonderen. VSC-leden creëerden razendsnel ruimschoots online aanbod: thuis knutselen, zelf proefjes doen, online rondleidingen door het museum en online lezingen.

De VSC deelde vrijwel dagelijks online aanbod van de VSC-leden op Twitter, onder de hashtag #NieuwsgierigThuis. Na enige tijd had vrijwel elk VSC-lid een verzamelpagina met online aanbod, waarnaar de VSC ook via de website verwees: <https://www.vsc-netwerk.nl/vsc-projecten/nieuwsgierig-thuis>

Enkele VSC-leden maakten een podcastreeks, zoals de podcast rond 'Besmet!' van Rijksmuseum Boerhaave en bij Teylers Museum de reeks Museum van de Verwondering of de reeks muzikale (video)miniaturen van violiste Tosca Opdam, te bekijken via: <https://www.teylersmuseum.nl/nl/over-het-museum/pers-beeldmateriaal/nieuwsberichten/miniaturen-van-muziek-en-beelden-de-kunst>

Nieuwsgierig thuis, een greep van (online) activiteiten zaken die de leden organiseerden en deelden:

- **Volledig virtueel museumbezoek** zoals bij Teylers, het Zuiderzeemuseum, Naturalis, Rijksmuseum Boerhaave of bezoek aan een tentoonstelling met bijvoorbeeld audiofragmenten van Maritiem Museum of online tentoonstelling van Oude Sterrenwacht Leiden.
- **Delen van corona-kennis en (wetenschappelijke) achtergrondinformatie**, bijvoorbeeld via NEMO Kennislink.
- **Bieden van historisch perspectief, door het koppelen van verhalen over collectie aan corona-situatie** zoals bij het pestplakkaat van Rijksmuseum Boerhaave, of oude filmpjes van Beeld en Geluid.
- **Aansporen tot nieuwsgierigheid en onderzoek in je buurt**, bijvoorbeeld met de zoekkaart van Het Natuurhistorisch, linken naar vlinder-, vogel- en bijentellingen door diverse natuurmusea en tips voor sterren kijken door Sonnenborgh en Space Expo.
- **Live vraag & antwoord sessies met experts**, live gesprek via facebook met medewerker van de Sterrenwacht Cosmos Sterrenwacht, het Online Natuursprekuur van Het Natuurhistorisch Rotterdam en live Spotlights van Naturalis waarin wetenschappers vertellen over hun werk.
- **Vlogs en podcasts**, bijvoorbeeld 'GIF!' in Natuurmuseum Fryslan, de Teylers Thuis Tours, vlogs van Natura Docet Wonderryck Twente en deelname aan de vlogreeks van 'thuismuseum.nl', muzikale vlogs van Museum Speelklok of kijkje achter de schermen bij Batavialand.
- **Acties en challenges**, zoals de **kleurplaatactie** van Maritiem Museum Rotterdam, **verhalenacties** van De Bastei en Haarlemmermeermuseum de Cruquius of **kettingreactie challenge** van NEMO.
- **Onderzoek en proefjes**, o.a. Bouw je eigen stethoscoop van Boerhaave, 'wij onderzoeken' van Universiteitsmuseum Utrecht, IJskoude Expeditie van het Museon, proefjes van Science LinX, Maritiem Museum of spetterende proefjes van Het Nederlands Watermuseum.
- **Maak- en knutselactiviteiten** zoals een fantasie-muziekinstrument bij Museum Speelklok, treinbouwpakket van het Spoorwegmuseum, driehoornkameleon van het Universiteitsmuseum Utrecht of weven op karton bij De MuseumFabriek of online bouwen in de virtuele Minecraftwereld van Geofort.

Metaal bewerken bij de Spelerij-Uitvinderij in Dieren

Inventief met educatie

Onze leden ontvangen naast alle reguliere museumbezoekers, normaal gesproken veel kinderen en jongeren in schoolverband. Ook voor schoolbezoeken waren de deuren van het museum voor lange tijd gesloten in 2020. Het aantal schoolbezoeken in 2020 t.o.v. 2019 is afgenomen met 73% (172.166 in 2020, 658.723 in 2019). Daaraan liggen meerdere zaken ten grondslag. Zo was het stimuleren van groepsbezoek tijdens een groot deel van 2020 ongewenst of niet toegestaan. Daarnaast is bij groot deel van onze leden is fysieke aanwezigheid op de locatie onmisbaar voor een groot deel van de bestaande schoolprogramma's. Tot slot was de behoefte aan lessen ook sterk gedaald. Leerkrachten hadden hun handen vol aan online lesgeven, waardoor interesse voor techniek- en wetenschappeneducatie afnam. Veel van onze leden hebben daarom ten tijde van volledige sluiting van de musea, en sluiting van de scholen zelf, relatief ook weinig kinderen en jongeren kunnen bereiken.

Na de zomervakantie gingen de scholen weer open en hebben de musea weer op diverse manieren kinderen en jongeren kunnen inspireren, prikkelen en verwonderen. Zo gingen eind 2020 educatiemedewerkers van diverse leden, waar mogelijk binnen de regels, naar de scholen toe. Museum Speelklok ging met hun mobiele roadshow naar de scholen. De museumdocenten van

Beeld en Geluid gingen bijvoorbeeld naar scholen toe met de 'Mediaschatkist', een interactieve leskist. Vooral de workshop 'Fake News', ingegeven door de actualiteit, was bijzonder gewild.

Daarnaast zijn vele musea zoals Naturalis, Batavialand, Museum Joure, de Museumfabriek, Natuurmuseum Fryslân en Rijksmuseum Boerhaave gaan investeren in online programma's en lesmateriaal.

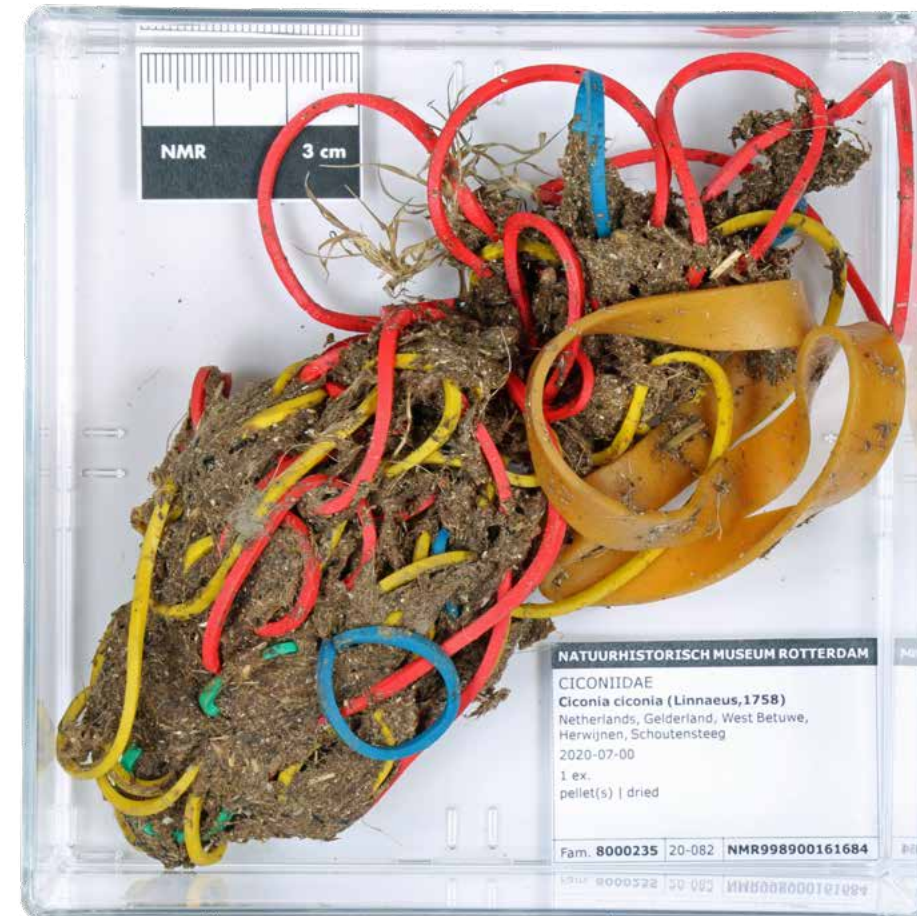
De wetenschap voor het voetlicht – corona en andere grote vragen

Corona was landelijk hét onderwerp waarover werd gesproken, ook binnen ons ledenbestand. Maar de wetenschap is breder dan dat. Er zijn natuurlijk meer actuele maatschappelijke vraagstukken. De leden van de VSC hebben het publiek ook in 2020 betrokken, geïnformeerd en bevraagd over onderwerpen als klimaatverandering, plastic soup, luchtverontreiniging, fake news, et cetera.

Science LinX zette bijvoorbeeld samen met Forum Groningen het project 'CurioUS' op, gericht op burgerwetenschap voor nieuwsgierige noorderlingen. Via speciale citizen science acties probeerde men mensen aan te zetten tot het onderzoeken van de eigen leefomgeving. De eerste meet-actie leverde ruim 700 actieve 'burgersensoren' voor het meten van de luchtkwaliteit in het noorden van Nederland.

Actueel onderzoek

Auke-Florian, onderzoeker bij Naturalis, onderzocht meerkoeten en de vervuiling van nesten (foto met mondkapje in nest) en stadsecologen uit Rotterdam vonden een braakbal vol elastiekjes.

*Het Natuurhistorisch,
Braakbal van een ooievaar
Foto: Bram Langeveld*

*Medewerkers van Naturalis,
Liselotte Rambonnet & Auke-Florian Hiemstra
Foto: Alexander Schippers*

Realisatie nieuwe tentoonstellingen

Naast het aanpassen van vaste exposities en staande tijdelijke tentoonstellingen om bezoekers te kunnen blijven ontvangen, zijn er in 2020 zijn door heel Nederland ook diverse fantastische nieuwe tentoonstellingen gerealiseerd. De Museumfabriek vernieuwde de Wunderkammer presentaties en De Bastei opende 'Verbeelding van de Waal' die op interactieve manier het verhaal van de rivier in beeld brachten. Het Spoorwegmuseum opende 'Tosti's Truffels Treinen', een tentoonstelling over eten en drinken rondom het spoor waarbij verschillende buitenlandse bruiklenen te bewonderen waren. Bij Natura Docet konden bezoekers 'Big Insects' bewonderen in de tuin, een expositie die ruim 17.000 bezoekers trok in zeven weken tijd. Natuurmuseum Fryslân opende 'GIF', waar bezoekers oog in oog stonden met echte levende (giftige) dieren.

Evenementen en feesten

Ondanks een crisis en gesloten instellingen stond toch een aantal feestelijke vieringen op stapel die op creatieve wijze gevierd werden. Wat ooit begon vanuit de persoonlijke collectie van Koning Willem I, groeide in twee eeuwen uit tot één van de omvangrijkste en meest toonaangevende collecties ter wereld: Naturalis. Vanaf 29 september 2020 viert Naturalis feest met diverse evenementen, het boek 'Wie wat bewaart...' met portretten van bekende Nederlanders en hun favorie-

te objecten en de opening van de tentoonstelling 'Van onschatbare waarde' waarin het museum zeer kostbare en uitzonderlijke stukken tentoonstelde. Natuurmuseum Brabant vierde zijn 85-jarig jubileum en Science Center Delft zijn eerste decennium. Ook de Ontdekfabriek vierde feest: ook 10 jaar jong en niet meer weg te denken uit Eindhoven. Tijdens de viering introduceerden zij op feestelijke wijze het nieuwste project: 'De Uitvinders en Het Grote Mensen Mysterie'.

Maar er was meer feest en ruimte voor plezier en verdieping. Tijdens de zomer van 2020 konden enkele grote evenementen weer plaatsvinden, waar het publiek op afstand kon deelnemen. Bij Oyfo vonden succesvolle Doe & Draaidagen plaats, waar jong en oud machines in werking zien. Je voelde je omringd door ronkende machines uit fabrieken, maar ook door stoomschepen en treinen en ervoer hoe zij werden aangedreven.

Dinomakers in Teylers; op het snijvlak van kunst en wetenschap

De leden van de VSC brengen werelden bij elkaar, zoals bij de tentoonstelling 'Dinomakers' in het Teylers Museum waar kunst, natuur en cultuur bij elkaar komen. Bij Dinomakers kreeg de bezoeker een overzicht van twee eeuwen paleo-kunst: de spannende, verrassende en soms controversiële verbeelding van dino's en ander prehistorisch leven door kunstenaars en wetenschappers. In korte filmpjes vertelden jonge dinospecialisten over hun favoriete dino en geven ze hun kijk op de oertijd. Een tentoonstelling met fossielen, schilderijen, tekeningen, toverlantaarnplaatjes, films en modellen, waar uitzonderlijk materiaal uit binnen- en buitenland werd samengebracht.

Hybride Maritiem festival in Rotterdam

Het Maritiem Museum organiseerde op 3 t/m 6 september 2020 het Maritiem Festival. Een bijzondere editie die dit jaar in het teken stond van plastic soep, duurzaamheid en die grotendeels online plaatsvond. Op 3 september kwam het gastschip de 'Morgenster' binnenzeilen met door Rotterdamse kinderen geschilderde zeilen met een boodschap van hoop voor de toekomst. Tijdens het festival konden jong en oud deelnemen aan diverse activiteiten: een online webinar over de technische oplossingen voor plastic soep, plastic vissen met stichting Plastic Whale, bouwen van een duurzaam bootje van recycle materialen met Scrap XL, een pop-up-optreden van Circusstad Festival en een opera over een aan plastic verslaafde zeemeermin.

Maritiem Museum Rotterdam, Maritiem Festival 2020

Foto: Marco de Swart

Ook een aantal zakelijke evenementen werd met veel plezier weer gehost.

Spoorwegmuseum Utrecht

Samenwerking tussen VSC-leden

Ook in 2020 werkten VSC-leden weer volop samen. Misschien wel dankzij corona wisten zij elkaar beter dan ooit te vinden tijdens het online VSC-contact voor wettelijke uitwisseling, inspiratie en kennisdeling. Twee tastbare voorbeelden van een constructieve samenwerking tussen VSC-leden:

Het boek "Natuurschatten, Natuurhistorische collecties in Nederlandse musea" van Fred de Ruiter (juni 2020). "Het Grote Thuisnatuurklooiboek" van Astrid Poot (april 2021), in samenwerking met VSC-leden Naturalis, Museon, Natuurhistorisch Rotterdam, UMU, Natuurmuseum Brabant, Teylers Museum, De Bastei, Natura Docet en Natuurmuseum Fryslân.

Musea in de prijzen

Diverse VSC-leden trokken in 2020 de aandacht met een vermeldenswaardige uitverkiezing.

- ◇ Architectuurprijs Nijmegen voor De Bastei
- ◇ BankGiroLoterij Museumprijs voor Naturalis
- ◇ Bijzonder keurmerk, Core Trust Seal voor het archief van Beeld en Geluid en de Excellence-in-media-management-award van FIAT/IFTA voor datzelfde museum
- ◇ EMYA 2020 nominatie voor Teylers Museum
- ◇ Kidsproof Award Nederland: NEMO
- ◇ Diverse nominaties van VSC-leden voor de ANWB leukste uitje award

Kidsproof Musea – Museumkids Awards

NEMO was in 2020 het meest Kidsproof Museum van Nederland. Maar ook op regionaal niveau scoorden de wetenschapsmusea en science centers goed:

- ◇ **Natuurmuseum Fryslan**
meest kidsproof museum van Friesland
- ◇ **Oyfo Techniekmuseum**
meest kidsproof museum van Overijssel
- ◇ **NEMO Science Museum**
meest kidsproof museum van Noord-Holland
- ◇ **Nederlands Watermuseum**
meest kidsproof museum van Gelderland

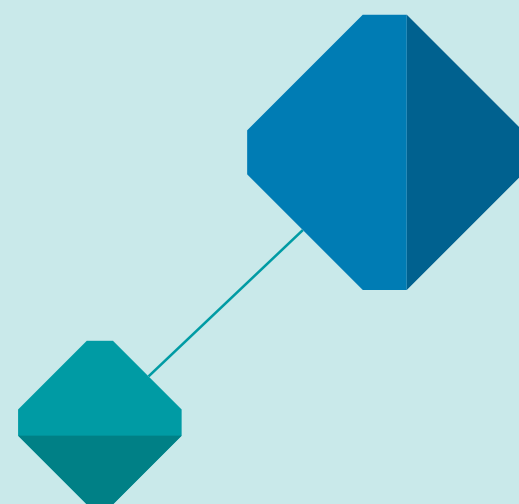
Daarnaast ontvingen veel van onze leden het Kidsproof Museum keurmerk:

- **Continium Discovery Center**, Kerkrade
- **Natuurmuseum Brabant**, Tilburg
- **Museon**, Den Haag
- **Maritiem Museum Rotterdam**
- **Natura Docet**, Denekamp
- **Batavialand**, Lelystad
- **Museum Speelklok**, Utrecht
- **Spoorwegmuseum**, Utrecht
- **Teylers Museum**, Haarlem
- **Rijksmuseum Boerhaave**, Leiden
- **Zuiderzeemuseum**, Enkhuizen
- **Science Centre Delft**, Delft
- **Beeld en Geluid**, Hilversum
- **Universiteitsmuseum Utrecht**, Utrecht
- **Naturalis**, Leiden
- **Space Expo**, Noordwijk
- **Geofort**, Gerwijnen

Samenwerking en partnerships

Wetenschapsmusea en science centra spelen een belangrijke rol in onze samenleving, waarin technologie en wetenschap een grote invloed hebben. Nieuwsgierig zijn, na kunnen denken over wetenschap, vragen kunnen stellen en antwoorden kunnen zoeken en deze antwoorden op waarde schatten zijn belangrijke vaardigheden. Wetenschapsmusea en science centers beogen daar in belangrijke mate aan bij te dragen. Zij verhogen de effectiviteit van hun programma's, educatie-aanbod, tentoonstellingen, onderzoeken en marketingcampagnes door samen te werken met meer dan duizend partijen. Het gaat dan om basisscholen, middelbare scholen, MBO's, hogescholen, universiteiten, pabo's, W&T-netwerken, scholenkoepels, cultuurclusters, festivals, bibliotheken, natuurorganisaties, kunstenaars, stadsmarketing, kinderopvang, supermarkten, gemeenten, collega-instellingen, internationale netwerken, tech-bedrijven en collega-instellingen in binnen- en buitenland.

Samen onderzoeken en ontdekken bij Continium in Kerkrade nu Discovery Museum

VSC-lidmaatschap

De leden van de VSC per 31 december 2020 zijn:

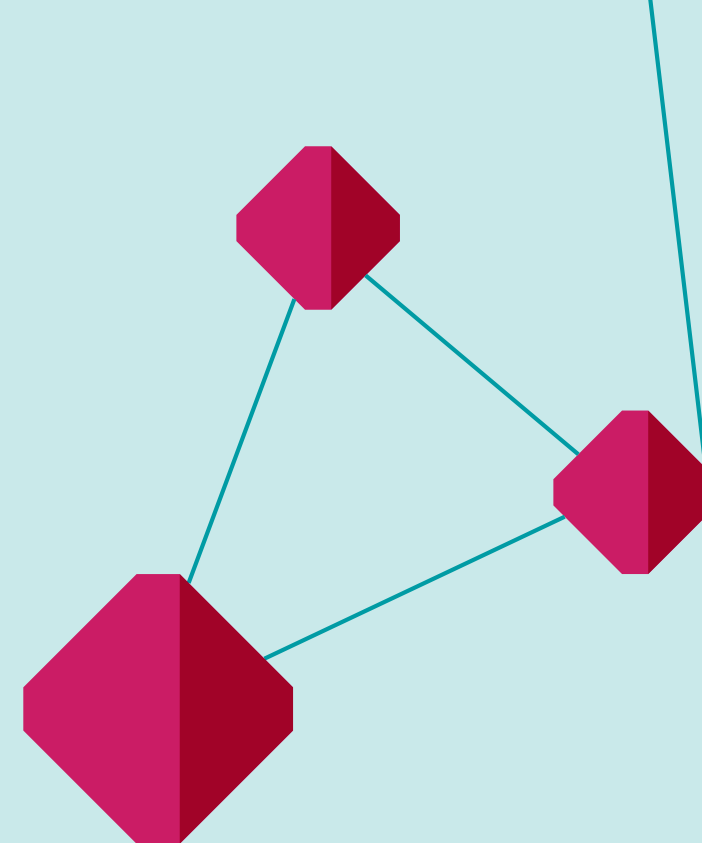
1. ARTIS	20. Naturalis Biodiversity Center
2. De Bastei	21. Natuurmuseum Brabant
3. Batavialand	22. Natuurmuseum Fryslân
4. BRAK! IJmuiden	23. Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid
5. Continium discovery center	24. Nederlands Watermuseum
6. Cosmos Sterrenwacht	25. NEMO Science Museum
7. De Museumfabriek	26. Ontdekstation013
8. De Ontdekkabriek	27. Oude Sterrewacht Leiden
9. De Spelerij – De Uitvinderij	28. Oyfo Techniekmuseum
10. De Uitvindfabriek	29. Rijksmuseum Boerhaave
11. GeoFort	30. Science Centre Delft
12. Natuurhistorisch Museum Rotterdam	31. Science LinX
13. Maritiem Museum Rotterdam	32. Sonnenborgh museum & sterrenwacht
14. Museon	33. Space Expo
15. Museum Joure	34. Spoorwegmuseum
16. Haarlemmermeermuseum De Cruquius	35. Teylers Museum
17. Museum Speelklok	36. Universiteitsmuseum Groningen
18. Museum Zaanse Tijd	37. Universiteitsmuseum Utrecht
19. Natura Docet Wonderryck Twente	38. Zuiderzeemuseum

Ledenenquête

Het functioneren van de vereniging werd in 2020 geëvalueerd met een uitgebreide ledenenquête. Er werd in grote lijnen zeer positief gereageerd op het functioneren en de rol van de VSC voor de leden en de sector wetenschapsmusea en science centers. We kregen mooie rapportcijfers!

Lidmaatschapscriteria

In 2020 heeft de VSC de lidmaatschapscriteria herzien. Twee van de op dat moment aangesloten leden voldeden niet aan de criteria en zijn dus formeel geen VSC-lid meer: Technopolis vanwege de vestiging buiten Nederland, en STP (Stichting Techniek Promotie) vanwege het ontbreken van een eigen bezoekerslocatie. Zij zullen in 2021 toetreden als steunlid; in afwachting daarvan blijven zij bij uitzondering betrokken als tijdelijk buitengewoon lid en behouden zij hun rechten, behalve het stemrecht in de ledenvergadering.

Een ledenwerkgroep heeft gewerkt aan criteria voor partners en steunleden. In 2021 zullen die in werking treden. VSC heeft besloten het herzien van het contributiesysteem, met daarbij eventuele verhoging van de contributie, uit te stellen tot na 2020 en de coronacrisis.

In 2020 zijn geen leden toegetreden tot de vereniging, mede doordat VSC de werving tijdens de coronamaatregelen een lage prioriteit heeft gegeven. Sinds het heropstarten van de werving zijn inmiddels nieuwe instellingen geworven, die in 2021 toetreden tot VSC.

In 2020 vond er twee keer een online Algemene Leden Vergadering (ALV) plaats.

VSC bestuursverslag

De VSC kent een onbezoldigd bestuur dat de Governance Code Cultuur volgt en aan de leden verantwoording aflegt. Het bestuur van de VSC zal als eindverantwoordelijke op een verantwoorde manier haar maatschappelijke taak vervullen en op transparante wijze aan de leden en stakeholders verantwoording afleggen over de inzet en de behaalde resultaten.

Het bestuur is verantwoordelijk voor de visie, strategie, het beleid, bedrijfsvoering en resultaten van de VSC. Het bestuur staat de directeur met raad en advies ter zijde. De directeur is verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing van de twee medewerkers op het bureau en het uitvoeren van het beleid.

In 2020 vonden maar liefst 8 bestuursvergaderingen plaats en er is daarmee vaker vergaderd dan in eerdere jaren. Naast de reguliere agendapunten was er in 2020 veel aandacht voor de impact van de coronacrisis op de VSC-leden, de steunpakketten van het kabinet en de lobby vanuit de VSC richting lokale en nationale overheid.

Maritiem Museum Foto: Marco-de-Swart

Samenstelling bestuur

In 2020 trad Fiona Zachariasse toe als penningmeester. Op 31 december 2020 was het bestuur als volgt samengesteld:

- ◇ **Wimar Jaeger**
onafhankelijk voorzitter
- ◇ **Fiona Zachariasse**
penningmeester en directeur
Natuurmuseum Brabant
- ◇ **Lous Kerkhof**
secretaris en directeur OYFO techniekmuseum
- ◇ **Amito Haarhuis**
bestuurslid en directeur Rijksmuseum Boerhaave
- ◇ **John Leek**
bestuurslid en Manager Creatieve Industrie en
Media bij Beeld en Geluid.

Het rooster van aftreden en overzicht van nevenfuncties staat gepubliceerd op de website van de VSC. Bij de samenstelling wordt gestreefd naar diversiteit in sekse, leeftijd en culturele achtergrond. De samenstelling weerspiegelt zoveel als mogelijk de veelzijdigheid van de leden van de VSC.

Financiën en Accountant

In 2020 werd de VSC geconfronteerd als gevolg van de coronacrisis met een onverwachte verlaging in de

jaarlijkse subsidie die via NEMO aan de VSC verstrekt wordt. Door zelf te bezuinigen op een aantal begrote posten, en wegens het niet doorgaan van sommige activiteiten, was de VSC in staat om deze verlaging eenmalig te absorberen en het jaar uiteindelijk af te kunnen sluiten met een 'neutraal' resultaat van € 877.

Functioneren bestuur

Eind 2020 hebben de bestuursleden betreffende het functioneren van het bestuur individueel een zelfscan ingevuld. Op basis hiervan volgde een gezamenlijke zelfevaluatie-sessie. Aanvullend zijn in 2021 de volgende agendapunten aan de orde; rollen van bestuur versus directeur, contact en samenwerking met directeur en hoe het bestuur het bureau kan ondersteunen.

Organisatie

VSC-team

In 2020 was Alex Verkade directeur van de VSC. Marianne Benning was in dienst als bureaumedewerker en zij kreeg in 2020 een vaste aanstelling. Zij is ook projectleider Leerecosystemen en contactpersoon voor de VSC-leden. Sanne den Adel was in dienst als bureaumedewerker en sr. programmamanager Diversiteit & Inclusie. Doordat in 2020 succesvol aanvullende projectinkomsten werden geworven bij het Mondriaan Fonds, met Ministerie van EZK en het Prins Bernhard Cultuurfonds kon het bureau in volledige bezetting blijven werken.

Het bureau zorgt voor de uitvoering van de basistaken van VSC en - op basis van externe financiering - van samenwerkingsprojecten met en tussen haar leden. De basistaken van VSC zijn:

- ◇ **Individueel profijt**
- ◇ **Collectief organiseren**
- ◇ **Strategisch positioneren**

De activiteiten van de VSC in 2020 lichten we hieronder toe, onderverdeeld in deze drie categorieën.

Kerntaak individueel profijt

Samen Inclusief

In 2019 startte het VSC-programma Diversiteit en Inclusie. Met Sanne den Adel in de gelederen inventariseerden we wensen van leden, namen we een leidende rol op ons in de internationale Ecsite-werkgroep op dit thema, organiseerden we kennisdeling op de ledendag en ontwikkelden een door de sector zeer gewaardeerd meerjarig project.

In 2020 werd subsidie toegekend door Mondriaan Fonds en Ecsite voor het tweejarig samenwerkingsproject "Samen Inclusief", met acht VSC-leden waarin we samen stappen zetten om de instellingen structureel inclusiever te maken. In de loop van het jaar startte het project. Naast de projectpartners betrok VSC enkele andere leden in een door Ecsite gefinancierd project rond inclusie.

Pop-upwetenschapper

In 2020 zocht en vond de VSC twee wetenschappers* voor

een (kinder)lezing of -workshop in huis bij een VSC-lid. In het grootste deel van 2020 waren groepsbijeenkomsten in musea niet toegestaan en ook het Weekend van de Wetenschap kon geen doorgang vinden, waardoor verzoeken vanuit de leden voor sprekers tijdens vakanties en evenementen uitbleven. (*in 2019 waren dat er 22). De VSC helpt de leden sinds 2012 bij het in huis halen van wetenschappers. We begeleiden de wetenschappers bij het voorbereiden van een geslaagde familielezing of demonstratie. Een expert op gebied van wetenschapscommunicatie geeft training en voorziet de wetenschappers van persoonlijke feedback op hun eigen verhaallijn, werkvorm of (PowerPoint)presentatie.

Sinds 2020 is VSC partner in project MJU Onderzoekt! met de MuseumJeugdUniversiteit. Marianne Benning zet zich via die weg als 'Wetenschapsmakelaar' in om wetenschappers te werven, verbinden en trainen. Zo zetten we onze expertise, als betaalde projectpartner, ook in voor niet VSC-leden. Voor de (geplande) najaarsreeksen van de MJU van 2020 zijn zes wetenschappers bemiddeld voor o.a. Nederlands Watermuseum, Het Natuurhistorisch, Kunsthal KaDe en Stedelijk Museum Breda.

Expeditie Next on Tour

Begin 2020 startte NWO-project Expeditie Next on Tour, met daarin een rondreizende exhibit met begeleiding die VSC en enkele leden zouden ontwikkelen

en begeleiden. VSC-lid Natuurmuseum Brabant startte met ontwikkeling van reizend exhibitmeubilair, VSC-lid Science LinX zorgde voor invulling t.b.v. de eerste pilot-uitvoering op de Huishoudbeurs in februari, VSC-leden NEMO, Rijksmuseum Boerhaave en anderen leverden samen met VSC bemensing voor die uitvoering.

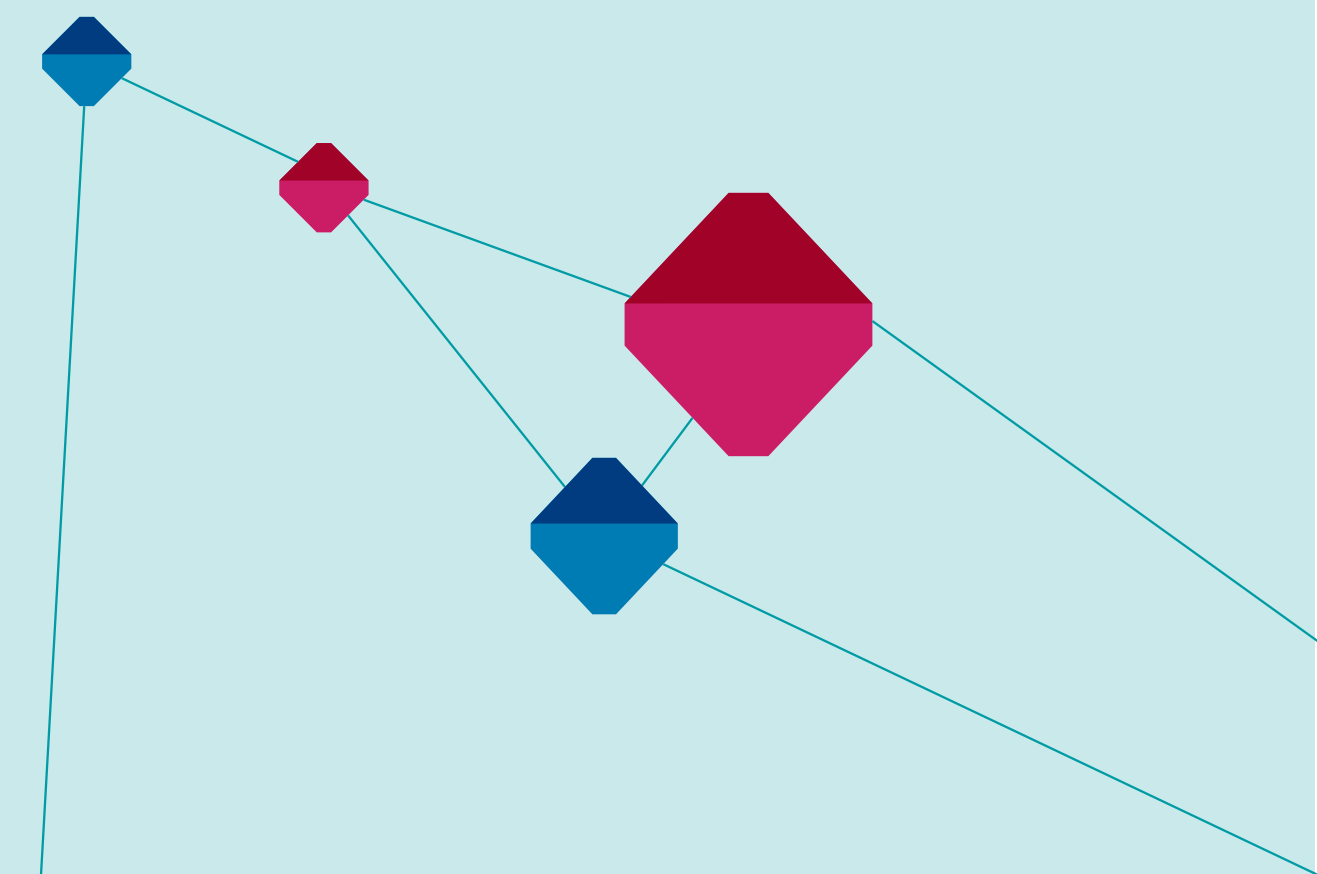
Ook dit project werd voortijdig afgebroken / gepauzeerd door NWO, i.v.m. corona. Zodra het mogelijk is, overwegen NWO en VSC dit project in nauw overleg en samenwerking met de VSC-leden te herstarten.

Acties

In 2020 liep de actie met ThiemeMeulenhoff door, waarin Thieme aan nieuwe gebruikers van hun VO-natuurkundemethode een bezoek aan een VSC-lid naar keuze aanbiedt. Thieme promoot onze leden op de website en met flyers op onderwijsconferenties.

In 2020 voerde VSC gesprekken met tijdschrift Quest over een samenwerking met toegangskorting en promotie. Deze is vanwege de sluiting van de instelling uitgesteld. Gedurende het jaar hebben we contact met Quest onderhouden om toekomstige mogelijkheden tot samenwerking binnen projecten te verkennen.

De Maand van het Meekijken kon in 2020 vanwege corona geen doorgang vinden.

Kerntaak collectief organiseren

VSC-contact

Het jaar 2020 stond in het teken van COVID-19. Bij het begin van de eerste maatregelen, de 'intelligente lockdown', sloten ook de musea en science centers per direct hun deuren. Maandag 16 maart was de eerste dag van de lockdown. Op donderdag 26 maart organiseerde VSC al het eerste **VSC-contact via Zoom**, de eerste van een reeks van 38 (!) goed bezochte en zeer gewaardeerde wekelijkse online bijeenkomsten tussen VSC-leden over uiteenlopende thema's.

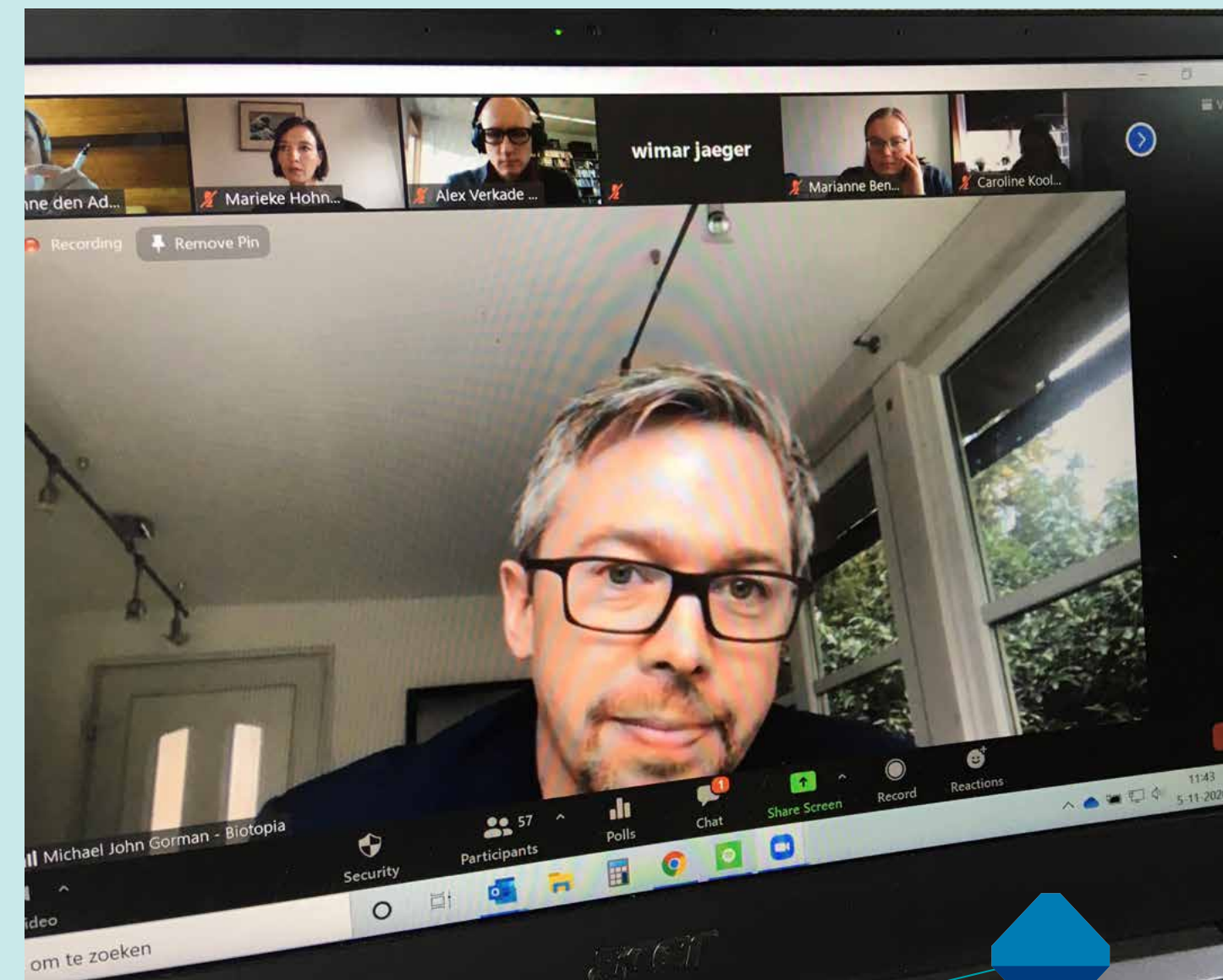
VSC-ledenbijeenkomsten

De VSC was voornemens in 2020 minimaal 15 **fysieke bijeenkomsten** te organiseren. Dat is in verband met corona vanzelfsprekend niet gelukt. Wel organiseerden we in plaats daarvan een veelvoud aan online ontmoetingen.

Tot de eerste lockdown in maart vonden enkele fysieke ledenbijeenkomsten plaats, waaronder een aantal werkgroep bijeenkomsten, een leesclub en een **gezamenlijk bezoek** aan de nieuwe tentoonstelling 'Humania' in NEMO. Bijeenkomsten na 15 maart zijn soms af-

gelast, soms uitgesteld, meestal omgezet in een online bijeenkomst.

De **VSC-ledendag** vond volgens planning plaats op 5 november, maar dan volledig online. In totaal 85 aanwezige collega's vanuit de VSC-leden dachten en pratten over 'De fantastische toekomst van wetenschapsmusea en science centers,' in een afwisselend programma met diepgang, humor en interactie. Zij zagen onder meer Michael John Gorman (BIOTOPIA), Andrea Bاندelli (Science Gallery International) en Freije van Duijne (toekomstverkenner).

Aan het eind van de dag, na de ALV, kwamen 25 directeuren van VSC-leden, directeur en bestuur van VSC, en keynote speaker Michael John Gorman online samen aan een digitale '**directeurentafel**', min of meer in plaats van het eerst uitgestelde, toen afgelaste directeurendiner. Ook zij spraken informeel over de toekomst van de sector. Alle directeuren kregen ter inspiratie vooraf Gorman's nieuwe boek "Idea Colliders: The Future of Science Museums" thuisgestuurd.

De internationale Ecsite-conferentie werd afgelast; de VSC-Ecsite-**vrijdagmiddagborrel** ging daarom niet door.

Samenwerken aan Talentontwikkeling in Leerecosystemen

Samen met het onderwijs willen we bereiken dat ieder kind, wat haar of zijn achtergrond ook is, de kans wordt geboden steeds een volgende stap te zetten in haar of zijn passie, interesse en enthousiasme voor natuur, wetenschap en technologie. Niet (meer) incidenteel, maar via een krachtig systeem dat wij leerecosystemen noemen en waarvan ook buitenschoolse clubs deel uitmaken.

In 2019 rondde VSC de inventarisatie- en pilotfase af van project Leren waar Nieuwsgierigheid Ontstaat. Daarna wierven we in een open call VSC-leden en andere partners voor het landelijke vervolgproject Sa-

Samen bouwen en ontdekken bij de Spelerij-Uitvinderij in Dieren

menwerken aan Talentontwikkeling in Leerecosystemen (STL).

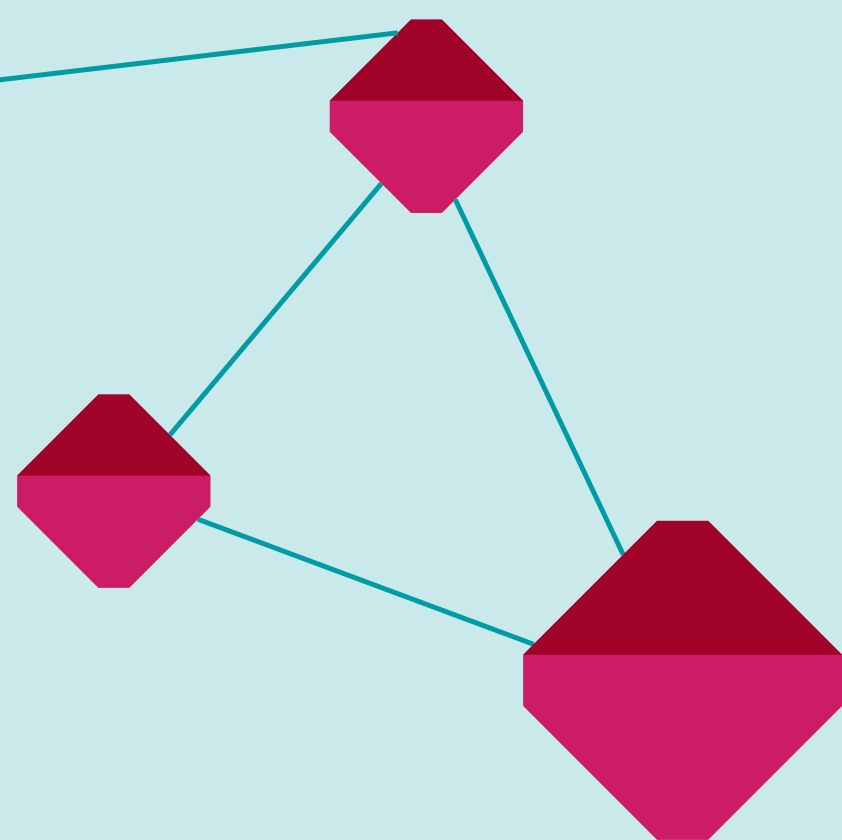
In 2020 vroegen we met succes subsidie voor dat project aan bij Mondriaan Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds en het Ministerie van EZK. Ondanks enige vertraging door corona is het project toch in 2020 van start gegaan. In Groningen, Zwolle, Eindhoven en Tilburg zetten projectpartners, waaronder VSC-leden ScienceLinX, Ontdekkfabriek en Natuurmuseum Brabant, stappen op weg naar een compleet leerecosysteem; VSC zorgt voor verbinding, uitwisseling, landelijke kennisdeling en promotie en evaluatieonderzoek.

Ook nog in 2020 schreef de VSC mee aan een aanvraag bij NWO (NWA-wtc) voor weer verdere uitbreiding en vervolg op dit project, onder penvoerderschap van de Hogeschool Leiden. Ook die aanvraag werd toegekend. VSC is partner, evenals de VSC-leden Museon, Natura Docet Wonderryck Twente, Natuurmuseum Fryslân en Naturalis.

Vaste ledenwerkgroepen

In 2020 zorgde VSC voor regelmatig contact, binding en uitwisseling tussen verschillende groepen medewerkers van VSC-leden in ledenwerkgroepen. We brachten deze groepen bijeen rond bijvoorbeeld een gedeelde interesse of rol in de instelling; en rond concrete projecten en vraagstukken. In 2020 kwamen de volgende ledenwerkgroepen meerdere keren bijeen:

- ◇ Kernteam STL – VSC-leden ScienceLinX, Ontdeklab, Natuurmuseum Brabant en anderen die samenwerken in project STL, **Samenwerken aan Talentontwikkeling in Leerecosystemen**
- ◇ Werkgroep en verschillende actiegroepen SI – VSC-leden Beeld en Geluid, Continium, Museon, Natura Docet Wonderryck Twente, Naturalis, NEMO, Oyfo en Rijksmuseum Boerhaave die samenwerken in project SI, **Samen Inclusief**
- ◇ VSC-ledenwerkgroep **lobby**, ‘sherpa-overleg’ – VSC-leden NEMO en Continium overleggen met VSC over de lobbystrategie. Deze werkgroep is gestopt in 2020.
- ◇ VSC-ledenwerkgroep **marketing/communicatie** – medewerkers marketing/communicatie van alle VSC-leden
- ◇ In beginfase: VSC-ledenwerkgroep **HR** - medewerkers P&O / HR van VSC-leden

Kerntaak strategisch positioneren

Samen optrekken

VSC heeft niet, zoals eerder het plan was, kunnen bijdragen aan sterke gezamenlijke presentatie van leden op minimaal twee **evenementen**. Ook kon geen eigen event worden georganiseerd.

Wel hebben we het incidentele overleg tussen **marketing- en communicatie-experts** van onze leden ondersteund en structureel gemaakt. Het overleg was bedoeld om tweemaal per jaar te organiseren, maar er bleek dit jaar vaker behoefte aan te zijn. Hieraan heeft de VSC uiteraard gehoor gegeven. Diverse VSC-collega's kwamen in 2020 op eigen verzoek uiteindelijk 5 keer (online) bijeen.

Lobby en public affairs

In het voorjaar van 2020 ging de nieuwe, door VSC bepleite **NWO-subsidieregeling** voor wetenschapscommunicatieprojecten van start. VSC zorgde er in deze regeling voor dat musea voor het eerst rechtstreeks als hoofdaanvrager bij NWO subsidie konden aanvragen. Van de totaal beschikbare 1 miljoen euro is ruim 2 ton toegekend aan projecten van/met onze leden.

De lobby stond in 2020 verder grotendeels in het licht van korte-termijnmaatregelen in verband met de **overbrugging van de coronacrisis**. De VSC trok daarin samen op met Kunsten '92 en vooral de Museumvereniging. Er vond een gesprek met minister Van Engelshoven plaats en naar aanleiding daarvan gingen VSC en leden in gesprek met Cultuur + Ondernemen.

Daarnaast startten we met een initiatief voor **lobby op gemeenteniveau**, dat in 2021 verder uitgewerkt wordt. In 2020 schreven we een standaard **lobbybrief** die onze leden konden gebruiken om bij hun gemeente te pleiten voor (corona-)steun.

(Inter)nationaal netwerk

In 2020 heeft de VSC de wetenschapsmusea en science centers nationaal en internationaal vertegenwoordigd bij **wetenschappelijke en culturele stakeholders**. Vooral op gebied van diversiteit & inclusie in de culturele sector zijn we zeer zichtbaar.

Namens de wetenschapsmusea en science centers namen Marianne Benning, Sanne den Adel en Alex Verkade plaats in diverse **commissies, netwerken en verbanden**, o.a.:

Samen ontdekken in het Museon bij tentoonstelling MUSIC! - van Beethoven tot Beyonce

VSC-deelname aan commissies:

- ◇ Local organizing committee PCST 2023 Rotterdam
- ◇ Ecsite-werkgroep Diversity & Inclusion (vast)
- ◇ Klankbordgroep Science with and for Society (RvO ten behoeve van EU) (vast)
- ◇ Kenniscoalitie-overleg NWA Actielijn 4 (vast)
- ◇ Programmacommissie Vakconferentie Wetenschapscommunicatie (vast)
- ◇ Dialooggroep ontwikkeling culturele Code Diversiteit en Inclusie
- ◇ Mentortraject Code Diversiteit en Inclusie (als mentor)
- ◇ Klankbordgroep techniekeducatie Museum Speelklok
- ◇ Adviescommissie Digitaal Erfgoed Nederland (DEN)
- ◇ Organisatie- en programmacommissie NWO Bessensap
- ◇ Intervisiegroep Code Diversiteit en Inclusie
- ◇ Denksessies over toekomst van wetenschapscommunicatie ReThink

Daarnaast vertegenwoordigde het bureau VSC en de leden waar mogelijk op (online) bijeenkomsten en conferenties.

VSC dacht formeel en informeel mee over de nieuwe strategie van **Ecsite** en werkte waar dat kon met en voor **MuseumJeugdUniversiteit** aan het fenomeen *pop-upwetenschapper*.

We ontwikkelden in 2020 een **samenwerkingsproject met Quest**, waarin VSC-leden Continium, Spoorwegmuseum en Natuurmuseum Brabant meedoen. We verwachten dit in 2022 weer op te pakken.

Tot slot gaven we enkele **presentaties op conferenties**, zie onder voor een overzicht. Helaas werden andere conferenties (Ecsite, PCST) geannuleerd. Marianne Benning verwierf een plaats in de organisatie van NWO's Bessensap-congres, wat uitmondde in een zeer zichtbaar mede-presentator-schap.

Communicatiekanalen

De voornaamste communicatiekanalen van VSC, naast persoonlijk contact en gesprekken, zijn de website, de relatienuwsbrief en Twitter.

Nieuwsbrief voor VSC-relaties

- werd in 2020 negen keer verzonden;
- eind 2020 281 abonnees;

- wordt gemiddeld door 56% van de ontvangers geopend.

Op Twitter

- heeft VSC eind 2020 ruim 2200 volgers;
- postte VSC in 2020 in totaal 254 tweets;
- die in totaal 299.203 keer aan een gebruiker werden getoond.

Op Linked-in

- heeft VSC eind 2020 ruim 200 volgers;

Vakconferentie Wetenschapscommunicatie

Op initiatief van NEMO kwamen NEMO en VSC overeen dat vanaf 2021 de VSC de Vakconferentie Wetenschapscommunicatie organiseert. Daartoe draaide VSC vanaf het najaar 2019 mee met de organisatie van de 2020-editie.

Vanwege coronamaatregelen besloten NEMO en VSC in maart om de conferentie, die in april gepland stond niet te verplaatsen maar volledig om te zetten naar een online editie. Die online conferentie, een van de eerste die plaatsvond, was zeer succesvol en werd hoog gewaardeerd door de bezoekers.

In 2020 was VSC met NWO in gesprek over een mogelijke samengaan van Bessensap, dat in 2020 voor het laatst werd georganiseerd, en de Vakconferentie in een nieuw, groter en beter event voor het wetenschapscommunicatieveld. Dat gesprek krijgt in 2021 een vervolg.

Begroting en realisatie

Een jaar dat in alle opzichten anders verliep, liet ook bij de VSC financieel zijn sporen na. Vanwege de pandemie kon de VSC een belangrijk (fysiek) deel van haar reguliere werk niet uitvoeren: de organisatie van bijeenkomsten en evenementen viel nagenoeg stil, evenals reizen en congresbezoek.

Projecten die externe inkomsten zouden opleveren, werden gedeeltelijk geannuleerd of leverden veel minder op (Vakconferentie Wetenschapscommunicatie en ExpeditieNext on Tour). Andere projecten moesten deels worden uitgesteld, waardoor in 2020 minder uren konden worden besteed en gedeclareerd terwijl bureaupersoneel wel hetzelfde aantal uren in dienst was.

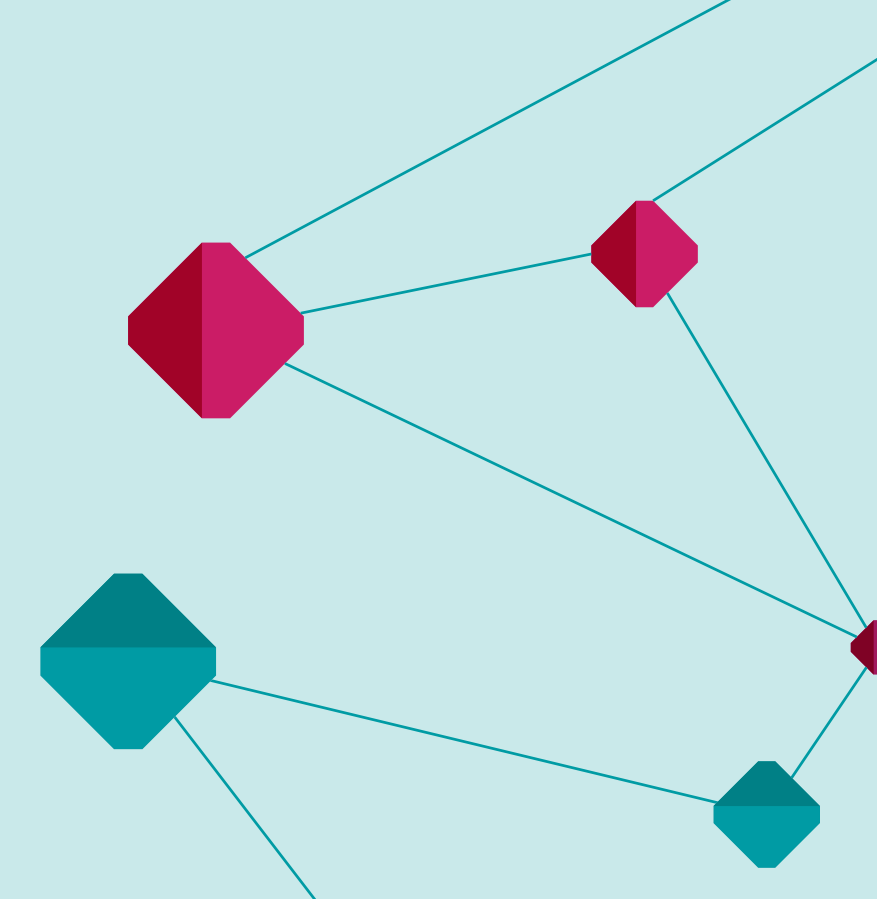
Het voornemen om deelnemers aan onze events een bijdrage te vragen verdween in de koelkast. Onze subsidiegever de stichting NCWT (NEMO) verkeerde financieel in zwaar weer en deed daarom een verzoek aan de VSC om te bezuinigen. Het bestuur besloot haar uiterste best te doen om €25.000,- te bezuinigen op de variabele kosten en met succes. Deels doordat sommige kosten vanwege corona al terugliepen (reizen, bijeenkomsten en de eigen dienst pop-upwetenschapper); verder door bewust een aantal investeringen uit te stellen (promotiekosten, gezamenlijke inkoop/ac-

ties) of in huis te houden in plaats van uit te besteden (jaarverslag, verkennen nieuwe projecten).

Hieronder volgt een verkorte weergave van de staat van baten en lasten (in euro) uit de jaarrekening 2020.

BATEN VSC 2020	
Overheidsbijdrage basistaak via NCWT	155000
Projectsubsidies en -opdrachten	55386
Contributie leden	14000
Overige inkomsten	1727
TOTAAL	226113

LASTEN VSC 2020	
Personeelskosten	160783
Collectief organiseren (ledenbijeenkomsten en -activiteiten)	5154
Strategische positionering	6759
Individueel profijt	29038
Overige bureau- en organisatiekosten	24379
TOTAAL	226113

Financiering

De VSC is een kleine efficiënte organisatie die werkt met een bescheiden financiële basis. De exploitatiebegroting wordt grotendeels gedekt uit de vaste subsidie (via NCWT/Nemo) die wordt gefinancierd vanuit het wetenschapscommunicatiebeleid van het Ministerie van OCW, en daarnaast met de contributie van de leden. De basistaken die daarbij horen zijn het verbinden, ondersteunen, gezamenlijk organiseren en vertegenwoordigen van de sector wetenschapsmusea en science centers in Nederland. Dit gebeurt met inzet van 1,7 fte. Naast de basisbegroting en basistaken initieert en organiseert de VSC samenwerkingsprojecten met leden waarvoor zij additionele financiering verwerft bij (culturele) fondsen en opdrachtgevers en waaraan zij in 2020 nog eens 0,8 fte besteedde. Het VSC-bureau bestaat uit een directeur en twee medewerkers.

Roadshow van Museum Speelklok in Utrecht

SLOTWOORD EN VOORUITBLIK

Op 1 juni 2021 heb ik het stokje overgenomen van mijn voorganger Alex Verkade. Allereerst wil ik hem hartelijk danken voor de bijdrage die hij in ruim 3,5 jaar heeft geleverd aan de verdere ontwikkeling van de VSC als belangenbehartiger voor dit bijzondere deel van de cultureel-wetenschappelijke sector. De VSC staat er goed voor en de organisatie is onder zijn leiding gegroeid en verder geprofessionaliseerd. De komende jaren zal ik in samenwerking met mijn collega's en de VSC-leden en stakeholders werken aan het vergroten van begrip, waardering en de impact van wetenschap & techniek op onze cultuur en samenleving.

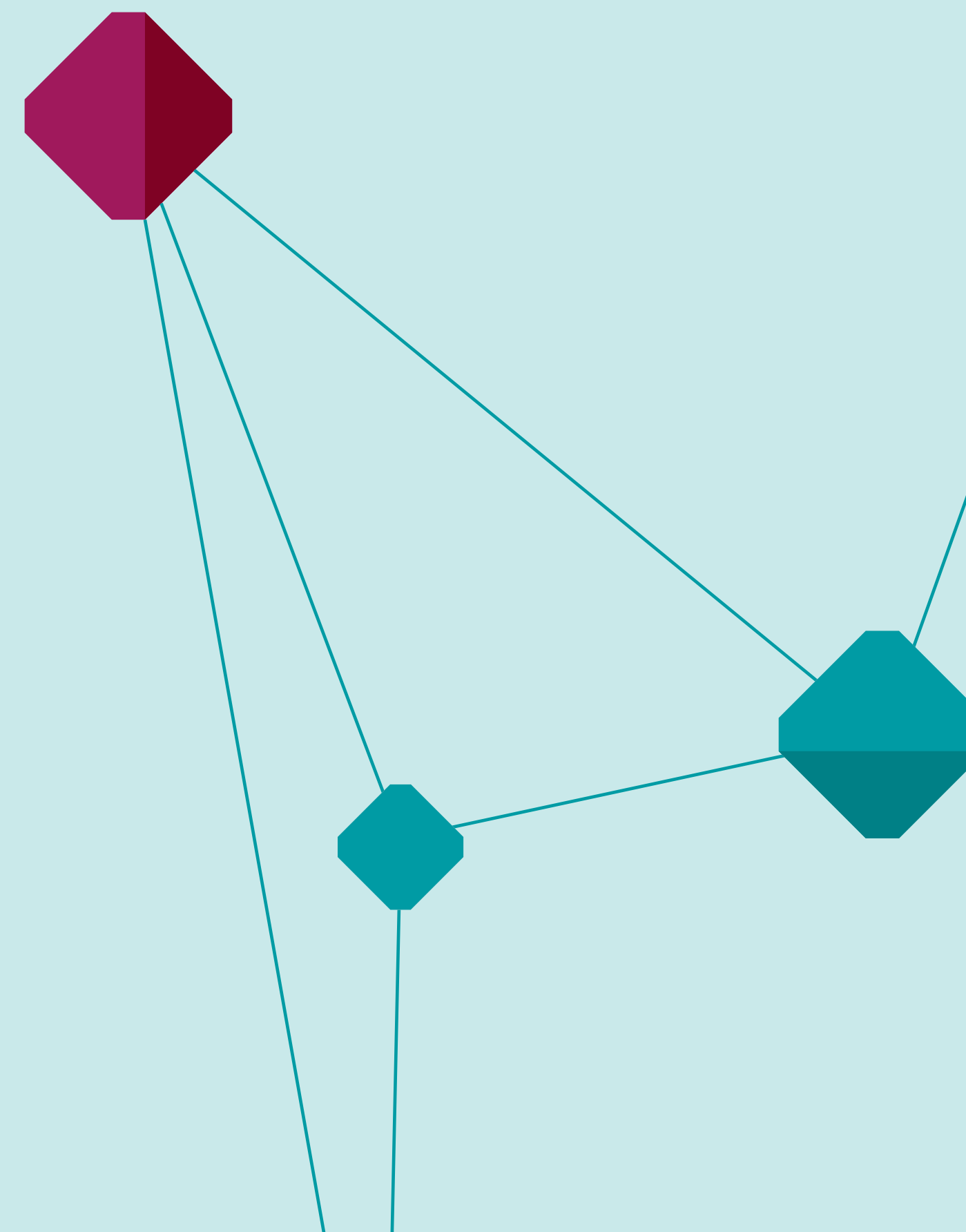
Zeker aan het (hopelijk) einde van deze zware coronatijd is het belangrijk om vanuit de VSC te werken aan de positionering en de vergroting van de zichtbaarheid van het collectief, de lobby en de versterking van de financiën van de VSC en haar leden.

Bij het verschijnen van dit jaarverslag zal het herstel voorzichtig zijn ingezet. Met name augustus was voor

de musea een redelijk goede maand. De verwachting is dat echt herstel nog zal duren tot in 2023. De VSC blijft dan ook alle mogelijke ondersteuning verlenen en zal in samenwerking met partners als de Museumvereniging en Kunsten '92 blijven aandringen op een geleidelijke afbouw van de steunpakketten.

De ingezette trend van uitwisseling, kennisdeling en verbondenheid binnen de VSC, onder andere door de wekelijkse digitale bijeenkomsten, zullen wij zeker voortzetten. De komende tijd werken wij samen met de VSC-leden de strategie uit voor de jaren 2022 tot en met 2025, in de hoop dat wij in het volgend jaarverslag constateren dat wij de pandemie eind 2021 voor het grootste deel achter ons hebben gelaten. Wij nodigen iedereen uit om met ons mee te denken en met ons samen te werken vanuit de collectieve gedachte die de VSC tot de mooiste W&T-club van Nederland maakt.

Menno Tummers,
directeur VSC

COLOFON

Tekst en samenstelling

VSC-bureau (Sanne den Adel, Marianne Benning, Menno Tummers en Alex Verkade)

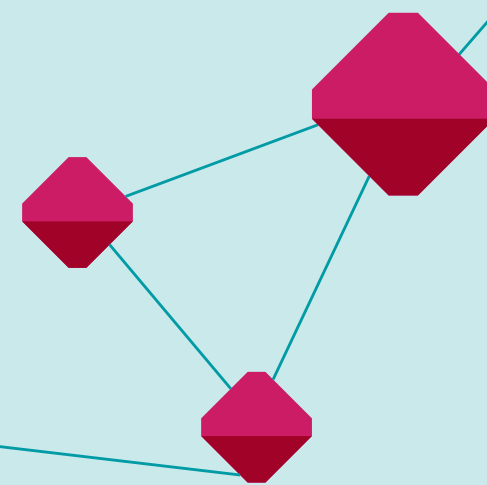
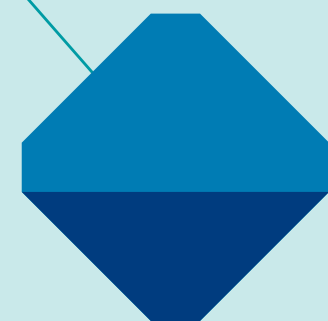
Vormgeving

Tot en met Ontwerpen, Rotterdam

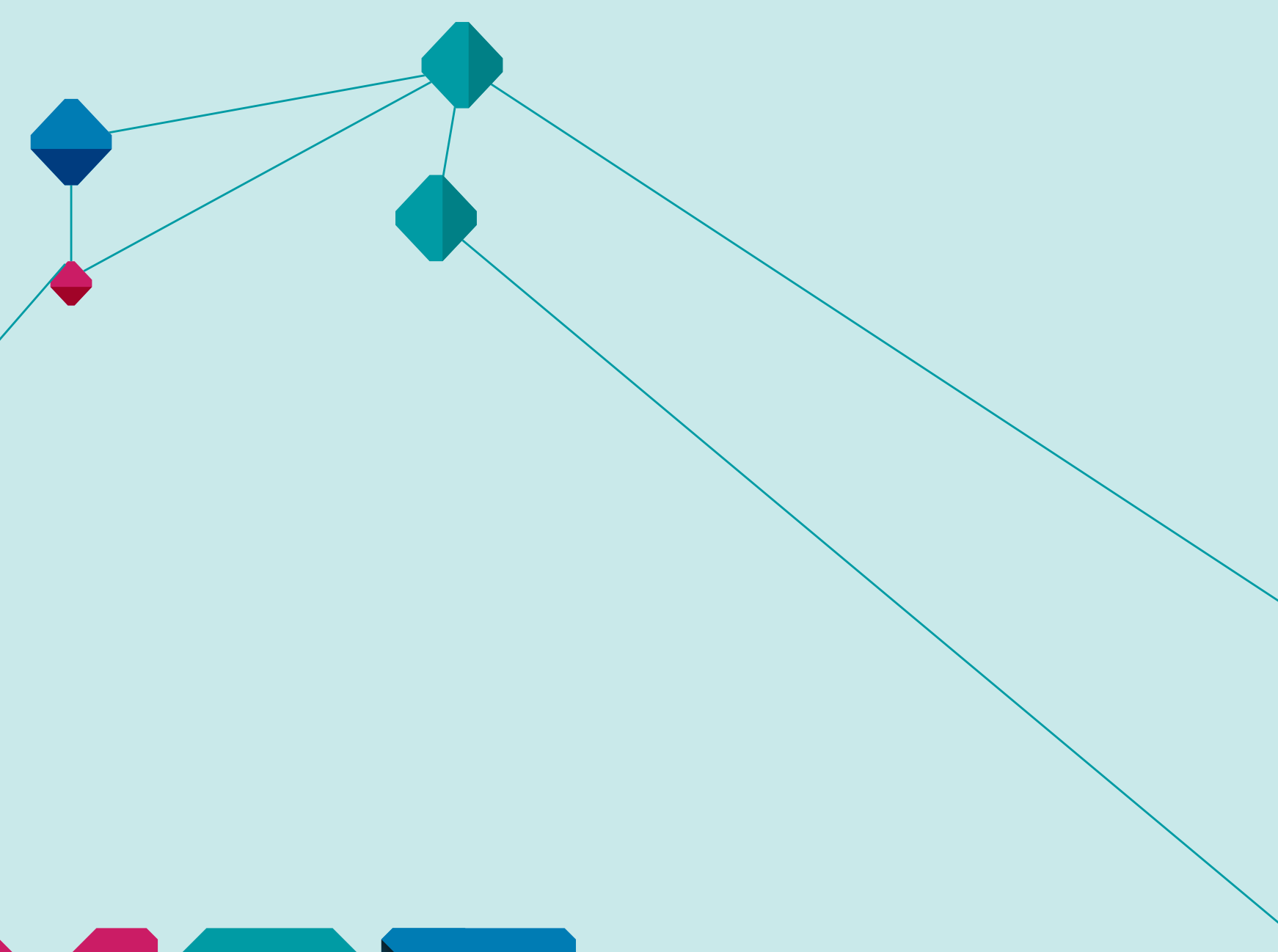
Met dank aan

alle VSC-leden voor hun bijdragen in woord, cijfers en/of beeld en de leden van het VSC-bestuur voor hun tekstbijdragen.

Amsterdam, september 2021

NETWERK VAN
WETENSCHAPSMUSEA
EN SCIENCE CENTRA
www.vsc-netwerk.nl

BIJLAGEN

Bijlage 1: Overzicht (leden)bijeenkomsten en externe presentaties in 2020

- Doorlopend: bijeenkomsten vaste ledenwerkgroepen, o.a. in projecten, zie boven.
- Doorlopend: deelname en presentatie in commissies, werkgroepen en adviesraden, zie boven.
- Wekelijks vanaf 26 maart: VSC-contact via Zoom.

Datum	Organisator	Locatie	Wat
16-1-2020	EU	Brussel	Deelname Alex Verkade informatie- en netwerkevent EU-subsidieregelingen Science it hand for Society
20-1-2020	DEN	DEN, Den Haag	Deelname Alex Verkade adviesbijeenkomst DEN (Digitaal Erfgoed Nederland)
21-1-2020	VSC	Ontdekstation 013	VSC-leesclub – geannuleerd
29-1-2020	VSC	Natuurmuseum Brabant	VSC-ledenwerkgroep lidmaatschapscriteria
30-1-2020	Continium	Continium	Deelname Marianne Benning op uitnodiging aan Symposium 'Samenwerken in wetenschaps- en techniekcommunicatie'
6-2-2020	VSC	NEMO	VSC-ledenbezoek aan nieuwe expo 'Humania'
13-2-2020	VSC	NEMO	VSC-ledenwerkgroep lobby
27-2-2020 / 28-2-2020 / 29-2-2020	NWO, VSC	RAI Amsterdam	Expeditie Next on Tour op Huishoudbeurs
09-3-2020 & 13-3-2020	Ecsite	Online	Marianne Benning geeft input aan de Design workshop education van Ecsite.
11-3-2020	Museum Speelklok	Museum Speelklok	Marianne Benning actief in denktank tentoonstelling muziek en technologie (slotsessie)
26-3-2020	VSC	Online	Startbijeenkomst VSC-contact

Datum	Organisator	Locatie	Wat
7-4-2020	VSC	Online	VSC-ledenwerkgroep marketing & communicatie
20-4-2020	NEMO i.s.m. VSC	Online	Vakconferentie wtc, incl. voorzitten sessies
20-4-2020	VSC	Online	VSC-ALV
13-5-2020	ASDC	Online	Alex Verkade gastspreker ledenbijeenkomst ASDC
18-5-2020	SNNC	Online	Trainingsdag educatief ontwikkelaars musea en science centers – Marianne Benning actief in brainstorm organisatie
25-5-2020	Ecsite	Online	Sanne den Adel spreker bij Ecsite webinar 'Equity & diversity: an inclusive response to the corona crisis'.
12-6-2020	NWO	Online	Bessensap-conferentie; Marianne Benning co-presentator
12-6-2020	Ecsite	Online	Ecsite-ALV; Alex Verkade protocol officer
18-6-2020	Ecsite	Online	Deelname Alex Verkade Ecsite strategy workshop
22-7-2020	ASDC	Online	Alex Verkade gastspreker ledenbijeenkomst ASDC
15-9-2020	AESIS	Online	Alex Verkade invited speaker Science Communication for Societal Impact Conference 2020
26-10-2020	SNNC	Online	Trainingsdag educatief begeleiders musea en science centers – Marianne Benning actief in brainstorm organisatie.
30-10-2020	Fontys	Online	Marianne Benning hoofdgast in podcast toekomst van onderwijs Fontys Centre of Expertise HTSM
5-11-2020	VSC	Online	VSC-ledendag, ALV en directeurentafel
10-11-2020	VU	Online	Alex Verkade op uitnodiging in werksessie ReThinkerspace Kwaliteit van Wetenschapscommunicatie
16-11-2020	Federatie Cultuur	Online	Sanne den Adel invited speaker workshop diversiteit & inclusie Federatie Cultuur
16-11-2020	Universiteitsmuseum Utrecht	Online	Workshop Sanne den Adel diversiteit & inclusie voor Universiteitsmuseum Utrecht
19-11-2020	Ecsite	Online	Online workshop – 'Diversity & Inclusion Clinic for Pioneers', Sanne den Adel facilitator.
3-12-2020	SLO	Online	Alex Verkade op uitnodiging in klankbordgroep doorontwikkeling Curriculum.nu leergebied Mens & Natuur

Bijlage 2: Overzicht bezoekersaantallen per VSC-lid

Naam organisatie	Bezoekers 2020	Bezoekers 2019	Percentage bezoekers 2020 t.o.v. 2019	Schoolbezoeken 2020	Schoolbezoeken 2019	Percentage schoolbezoeken 2020 t.o.v. 2019
ARTIS	694.935	1.448.345	48%	24.247	127.897	19%
Naturalis Biodiversity Center*	294.561	281.596	105%	18.860	7.084	266%
NEMO Science Museum	232.918	664.879	35%	22.844	72.080	32%
Spoorwegmuseum	200.000	394.355	51%	1.400	10.251	14%
Technopolis	130.858	282.210	46%	23.571	81.467	29%
Zuiderzeemuseum	128.290	282.236	45%	4.800	32.508	15%
Maritiem Museum	82.700	228.092	36%	6.764	20.679	33%
Museon	81.754	186.650	44%	9.812	34.577	28%
Teylers Museum	70.468	136.738	52%	4.657	12.339	38%
Rijksmuseum Boerhaave	63.925	115.835	55%	10.664	29.377	36%
Space Expo	60.573	106.810	57%	3.081	8.972	34%
Geofort	55.178	100.497	55%	1.734	14.049	12%
Discovery Museum	51.000	142.207	36%	4.500	32.110	14%
Natuurmuseum Brabant	47.328	88.652	53%	3.884	14.002	28%

Naam organisatie	Bezoekers 2020	Bezoekers 2019	Percentage bezoekers 2020 t.o.v. 2019	Schoolbezoeken 2020	Schoolbezoeken 2019	Percentage schoolbezoeken 2020 t.o.v. 2019
Batavialand	40.941	95.000	43%	667	6.426	10%
Natuurmuseum Fryslân	38.432	51.973	74%	933	4.734	20%
Nederlands Watermuseum	37.943	65.693	58%	453	5.338	8%
Museum Speelklok	36.308	100.129	36%	192	2.947	7%
Het Natuurhistorisch	33.995	67.764	50%	1.971	4.947	40%
De Bastei	24.436	51.873	47%	582	1.353	43%
Natura Docet Wonderryck Twente**	24.000	21.319	113%	466	2.651	18%
De Museumfabriek***	23.369	49.089	48%			
Science Centre Delft	22.734	58.083	39%	4.576	15.992	29%
De Spelerij - Uitvinderij	20.000	31.550	63%	0	16.400	0%
Oyfo Techniekmuseum****	15.062	17.676	85%	2.896	7.851	37%
Museum Joure	14.398	21.500	67%	231	1.485	16%
Sonnenborgh – museum & sterrenwacht	12.905	22.124	58%	967	8.231	12%
Universiteitsmuseum Utrecht*****	11.920	65.907	18%	666	5.459	12%
Museum De Cruquius	10.153	38.400	26%	1.500	5.798	26%

Naam organisatie	Bezoekers 2020	Bezoekers 2019	Percentage bezoekers 2020 t.o.v. 2019	Schoolbezoeken 2020	Schoolbezoeken 2019	Percentage schoolbezoeken 2020 t.o.v. 2019
De Ontdekkabriek	9.464	30.000	32%	1.857	8.000	23%
Museum Zaanse Tijd	9.366	26.871	35%	105	273	38%
Universiteitsmuseum Groningen	8.007	16.334	49%	300	2.916	10%
Uitvindfabriek	6.242	10.986	57%	1.755	3.438	51%
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid	5.853	245.000	2%	6.331	22.492	28%
Oude Sterrewacht Leiden	5.768	22.000	26%	200	200	100%
Ontdekstation013	4.100	14.861	28%	2.200	6.500	34%
Science LinX	3.000	5.798	52%	2.500	26.000	10%
Cosmos Sterrenwacht	1.356	9.221	15%	0	1.900	0%
TOTAAL	2.614.240	5.598.253	48%	172.166	658.723	32%

* De cijfers van Naturalis wijken procentueel sterk af van die van andere leden, dit komt omdat Naturalis tot augustus 2019 gesloten was i.v.m. de nieuwbouw en dus ook vorig jaar al relatief weinig bezoekers trok ten opzichte van de jaren daarvoor.

** Natura Docet Wonderryck Twente heeft in 2020 meer bezoekers ontvangen dan in 2019. Het museum heeft ten tijde van de lockdown de gok gewaagd om groots in te zetten op tentoonstelling 'Big Insects' tijdens de zomer. Dankzij extra investeringen, een sterk programma en effectieve marketing en inzet van social media trok het museum in de periode dat het open was in de zomer en najaar meer bezoekers dan voorgaande jaren.

*** De Museumfabriek heeft de krachten gebundeld met TETEM en Rijksmuseum Twenthe op het gebied van educatie. Zij vormen samen Roombeek Cultuurpark Educatie. In 2020 bereikte RCE 52% van de leerlingen t.o.v. het jaar daarvoor: in totaal 26.901 leerlingen, tegen 52.126 in 2019.

**** Bij Oyfo Techniekmuseum werden in de vakanties, met name de zomervakantie in verband met de reisbeperkingen, veel toeristen uit eigen land ontvangen waaronder veel bezoekers die het museum nog niet kenden.

***** Het Universiteitsmuseum Utrecht was in 2020 wegens verbouwing gesloten.